

303

S

74

3

OEE Könyvtár
ÁII.EII. 2018

1489 : 11

A
VADÁSZ-VIZSLA.

GYAKORLATI UTMUTATÓ
A VIZSLANEVELÉS, TANÍTÁS, HASZNÁLAT
ÉS GYÓGYKEZELÉSHEZ

IRTA:

STARK DEZSŐ

FŐERDÉSZ.

Sk : 2846

HARMADIK, BŐVITETT KIADÁS.

10 KÉPPEL.

NAGYKANIZSA, 1909.

KRAUSZ ÉS FARKAS KÖNYVNYOMDÁJA.

24049

Minden jog a szerző tulajdona.

„Theoria, sine praxi:
rota, sine axi.“

Avadászvizsla célszerű neveléséről és a használatra való kitanításról már igen sokat írtak; mégis oly kevés jó vizslát lehet találni különösen Hazánkban, hogy a hivatásos szakértő csak hasznos szolgálatot teljesít, ha e téren szerzett tudományát és tapasztalatait az érdeklődőknek is elsajátíthatóvá teszi.

Mert a jó vizsla nemcsak szükséges kelléke a vadásznak és az okszerű vadászatnak, hanem egyszermind alapföltétele is a vadászatok legkellemesebb élvezeteinek, a melyek tudnillik csak azok előtt ismeretesek, a kik már vadásztak valóban jó vizslával.

Tehát az általános közcélnak szolgálók, midőn jelen könyvecskémben keresetlen egyszerűséggel elmondom mindazt, a mit hosszú és változatos tapasztalataim közepette gyakorlatilag is célszerűnek találtam. Mert csak azt írom le követendő utbaigazítás gyanánt, a minek kedvező eredményéről, biztos sikeréről kétségtelen meggyőződéseim vannak.

Midőn bármely értelmes vadász arra határozza el magát, hogy vizslát fog beszerezni, akkor először is alaposan jöjjön tisztába azzal, hogy az ő körülményeinek milyen fajta felelne meg leginkább? Mert a különböző fajtáknak különbözők a vadászatban megnyilvánuló tulajdonságaik, melyek a nevelés és tanítás által fejleszthetők, kiművelhetők ugyan, de alapjában meg nem másíthatók. A fajának jellege gyanánt vele született hajlandóságokat mi csupán érvényesíteni, használni vagyunk hivatva, de azokat megváltoztatni nem bírjuk, illetve ne akarjuk.

E tekintetben tehát mindenekelőtt a következőket kell tudnunk.

A vadászatra alkalmas vizslafajták közül ránk nézve három bir jelentőséggel, u. m. az angol, a német és a francia vizsla.

Az **angol-vizsla** szőrözete szerint kétféle, u. m. rövid szőrű: pointer és hosszú szőrű: szetter.

A pointer többnyire fehér alapon sárga, vagy barna foltokkal tarkált; de vannak egy színű feketék, sárgák és barnák is.

A szetter színezete és származása szerint három-féle, u. m. Lawerak-szetter: fehér alapon sárga, barna, vagy fekete foltos, selyemfinom szőrözettel.

Ir-szetter: egy színű rozsdavörös; a fehér folt benne gyanus jelenség.

Gordon-szetter: fekete alapon téglaszinű foltokkal tarkálva.

A **német-vizsla** mindenekelőtt kétféle, u. m. ó-német és uj-német fajta.

Az ó-német fajtát szőrözete szerint ismét három osztályba csoportosítjuk; van ugyanis rövid-szőrű, tüskés-szőrű és hosszú-szőrű német vizsla.

Az uj-német fajta csak rövid-szőrű, úgynevezett lemgói-német vizsla.

Anémetvizslák színezete általában nagyon különböző, de mégis leggyakoribb a sötét szín: barna, fekete, szürke alapon fekete foltos, vagy pontozott tarka. Csak az uj-német lemgói vizslának van egyforma, jellegzetes színe, az úgynevezett tigristarka: szürke alapon sötét barna foltos.

A **francia-vizsla** nálunk csak egy fajban ismeretes, ez a griffon, mely középhosszú, félgöndör szőrözettel bir; színe a fakéreghez hasonló hamvasbarna, vörhenyeges.

Meg kell itt jegyeznem, hogy az úgynevezett cseh-vizsla ma már nem képez különálló fajt, mert az minden tekintetben annyira hasonlatos az ó-német vizslához, hogy maguk a németek azt tartják, hogy a

cseh-vizsla és az ó-német vizsla között sem a külső kinézésben, sem pedig az általános tulajdonságokban nem lehet határozott különbséget felfedezni.

Az egyes vizslafajták külső ismertetése kapcsán még a testalkat jellegzetes kinézéséről kell szólanom.

Az angol vizslafajták termete általában közép-magas, izmos és könnyed. A fej hosszúkás, tompa orrban végződő koponyával. A fülek közép nagyok, csak kivételes esetekben érnek az orr hegyéig; nem szélesek és inkább szögletes, mint ívelt a lefüggő végük. A fark vastag töből gyorsan vékonyodó, merev, csak igen kissé felfelé hajló, jobban egyenes.

A német-vizsla ó- és ujfajtája a testalkat szerint nagyon különböző.

Az ó-német vizsla termete zömök, erős, nehézkes; feje széles, rövid, tompa orrban végződő; fülei szélesek, hosszúak, egész az orr végéig, sőt gyakran azon túl is érnek és kereken íveltek. Farkuk vastag és sohasem egyenes.

Az uj-német, lemgói vizsla termete magas, karcsu, könnyed és izmos; koponyája hosszúkás és a széles felső rész fokozatosan keskenyedik; de az orrvég nem lapos és tompa, hanem inkább hegyes és domború; fülei nem érnek az orr hegyéig és szögletre keskenyedők; farka vékony és csak kissé hajlott.

Végül a francia griffon-vizsla mintegy közép alakot képvisel: termete sem nagy, sem kicsiny, szabályos és könnyed; koponyája keskeny, hosszúkás; fülei szögletre keskenyedők és nem érnek az orr hegyéig; farka vékony, egyenes.

Röviden ezek a külső ismertető jellegei az egyes vizslafajoknak; másszóval szemrevaló tulajdonságok, melyeknek ismerete feltétlenül szükséges főképp a származás megállapítása céljából.

De a legfőbb tudnivaló a vizsla beszerzése előtt mégis az, hogy a különböző fajú vizsláknak milyen a modoruk, milyen vadászati hajlandóságokkal bírnak

és mik azon jellembeli tulajdonságaik, melyek a vadász szolgálatára érvényesíthetők.

Nézzük tehát ismét sorra valamennyit.

Az **angol-vizsla** épen olyan az ő munkájában, mint a nemes, telivér paripa: élénk, szinte mindig türelmetlen; hévvel, tüsszel teli minden porcikája. Határtalanul szenvedélyes, akadályt nem ismer, csak a féket, ura parancsát, mely ha szabadjára hagyja, nagyon gyakran pusztulásba hajtja önmagát; de a szolgálatot meg nem tagadja soha.

E szolgálat pedig igen nagy értéket rejt magában, mert: az angol-vizsla szimatja minden más fajénál finomabb; keres fáradszhatatlanul mindig és mindeütt; áll tökéletesen és kifejlett korában, rövid gyakorlat után apportíroz minden vadat.

Az angol-vizsla tehát olyan vadásznak való, a ki ezt a kimeríthetetlen munkaképességet megfelelő munkatéren bírja foglalkoztatni. A kinek igen nagy, vagy igen nehéz vadászterületei vannak és a vadakban sincs hiány; a kinek van hozzá módja és alkalma, hogy az angol-vizsla féktelen szenvedélyét vadászati fáradszalmakkal ellensúlyozza.

Az ilyen vadász birtokában az angol-vizsla valódi kincs, mely hasznot és örömet kamatoz.

De a kinél a vizsla csak szobadísz, vagy házi mindenese, a ki csak nagy napokon megy vadászni, s akkor is több két- és néglábu csavargót (értem: vadorzót és kóborebet) talál a határban, mint vadat: az ingyen se fogadja el az angol-vizslát, mert nem lesz köszönete benne. Valamint az se tartson angol-vizslát, a ki nem jó lövő, vagyis a ki csak ritkán találja el a vadat, mert ez a csodálatosan értelmes, okos állat egyszerűen lenézi a fuser vadászt és csak addig tekinti őt parancsoló urának, míg a tarisznyához van kötözve; aztán pedig rá se hederít.

A **német-vizsla** a mily szembetünő formai különbséget mutat ó- és ujfajtája között, ép oly nagy a

különbség ezek véralkatában is. Az ó-német fajnak tetszetős, szép kinézésén van legfőbb értéke; a vadászatban gyöngye erő, gyöngye akarat és gyöngye jellem. A fáradságot nehezen viseli, melegben hamar eltikkad. A mig jól érzi magát, addig szívesen dolgozik és különösen szeret apportírozni. De ha fáradni kezd, vagy ha nagyon meleg van, akkor megbizhatatlanul felületes. Szimatja egyébként sem elsőrendű és nagy hibája az is, hogy nincs benne önállóság, amit az által árul el, hogy a vadásztól nem mer messze távozni és ha a lelőtt vadért küldik, megvárja, hogy a vadász is vele menjen keresni.

Az ó-német vizsla tehát csak kényelmes vadászoknak való, a kik nem hivatásból, vagy szenvedélyből űzik e sportot, hanem inkább hogy kellemes sétát, egészséges testmozgást végezhesenek. Ilyen könnyű munkára nagyon alkalmas és szeretetre méltó állat a ház körül is, mert igen szép, szelid és tanulékony.

Ezen jellemzésben a németek saját meggyőződése nyer igazolást. Ők ugyanis már régen felismerték vizslájuk hibáit, de azt is jól tudták, hogy a hibák mellett vannak értékes tulajdonságok is benne. Tehát úgy okoskodtak, hogy célszerű keresztezéssel a régi fajtából eltüntetik a hibákat és a kívánatos jó tulajdonságok mellé valami más fajtából átültetik azt, a mi az övékéből hiányzik.

És a német alaposág és kitartás ebben is nagy-szerű sikert eredményezett. Ugyanis szép csendben kiválogatták legszebb, legjobb vizsláikat és azokat kombinálva keresztezték szintén válogatott angol-pointerekkel. A kitűzött cél az volt, hogy az új fajtában legyen meg a pointer könnyű, izmos termete, finom orra és a szenvedélyéből is valami; de megmaradjon benne az ó-német fajtának praktikus, szép színe, szelid természete és okos tanulékony-sága.

Az átalakítás persze nem ment olyan gyorsan, mint gondolnók. Évtizedek multak el, mig végre az

ivadékban az őhajtott egyedek tűntek elő. Ez idő szerint Lemgóban látni a legsikerültebb új alakokat, azért is ezt a fajtát lemgói német-vizslának nevezik.

Nálunk Magyarországon még újdonság számba megy. Közelebről magam sem ismertem eddig, azért tanulmányozásra beszereztem egy párt a legjobb forrásból. Ezekről immár két esztendei tapasztalataim vannak, tehát eléggé megbízható véleményt alkottam felőlük.

Miként a mellékelt kép is mutatja, a lemgói vizsla igen szép állat. Termete izmos, erős, de nagyon szabályos és könnyed; színe a lehető legcélszerűbb, mert ezt a szürke-barna keveréket a föld és növényzet színvegyülméke oly előnyösen olvasztja magába, hogy a vad néhány lépésnyiről is alig veszi észre. Dressura alatt a lemgói vizsla értelmes és tanulékony; kevés vesződséggel lehet idomítani és e mellett szelid, jóindulatu állat. Vadászati képessége egy eddig ismeretlen közép úton áll: ámbár szenvedélylyel keres, de sohasem vágtaban; keresés közben orrát magasán hordja, csak akkor ereszti a földre, ha nyomoz; szépen és kitaróan áll minden vadat és kifejlett korában apportíroz mindent. Vizben is jól használható, de csak nyáron, mert különben a hideg iránt érzékeny.

Ezek az érdem pontjai. Midőn azonban a leg-tökéletesebb vizslafaj mellé állítjuk, akkor a következő gyöngéi tűnnek elő.

Szimatja, orra ámbár jobb, mint a régi német-vizsláé, de még sem olyan, mint az angolé; arány szerint az angol-vizsla három hibájára a lemgói bizonyosan ront négyet, míg az ó-német ötöt. Ugyanez az arány áll közöttük a sebzett vad feltalálásánál is. Mert míg az angol-vizsla egy intésre, minden tétovázás nélkül akár ezer méterig is keresi és nyomozza a meglőtt vadat, addig a lemgói az ő mérsékelt modorával 40–50 méternyire köröz s messzebbre csak akkor megy a vadász-tól, ha az esetleg menekülő sebzett vadat szemre veszi.

Végül hibájának rovom fel azt is, hogy nem olyan szívós és nem is olyan kitartó, mint az angol-vizsla. Jó kedvvel és szenvedélyesen dolgozik ugyan, de mikor az ingoványos nádasra kerül a sor — és a kánikulai foglyászásban is azt tapasztaljuk, hogy az angol-vizslát felülmulni, de csak elérni is, nem képes egyik sem.

Általánosságban mondhatom a lemgói vizsláról, hogy ez a faj mindazoknak tetszeni fog, a kik nem szeretik az angol-vizsla heves, féktelen gyorsaságát és viszont a kiket untat, vagy ki nem elégít a régi német-vizsla szenvedélytelen lassúsága.

A **francia griffon** ismertetése keretében azon tapasztalatomat bocsátom előre, hogy ezt a vizslafajt csak a legritkább esetben sikerül valódi, tiszta származásból megszerezni. Ennek fő oka abban rejlik, hogy a griffon nagyon hasonlít egyrészt a tuskésszőrű német-vizslához, másrészt pedig a rövid- és hosszúszőrűek keresztezésének némely származékaihoz. A valódi nemes griffon kitünő használati vizsla. Kissé makacs, nyers modoru állat ugyan, de szigoru dressurával jól idomítható. A vadászatban csaknem olyan szenvedélyes, mint az angol-vizsla, azért is kell vele kurtán bánni, mert különben hamar nyakába veszi a határt. Szimatja ennek sem oly finom, mint az angolé, de olyan van, mint akármelyik német-vizslának. Igen jó apportőr és különösen vizi és téli vadászatokra nagyon alkalmas.

Az egyes vizslafajoknak ezen rövid ismertetése után figyelembe ajánlom még a következőket.

Akinek jó vizslára van szüksége, az csakis tiszta, nemes ivadékot szerezzen. Mert ámbár a disznót is meglehet tanítani, hogy apportírozzon: holmi apró fülű, görbefarkú kuvaszból sohasem lesz intelligens vadászhoz méltó vadászkutya. És míg egy nem arra való korcs ivadék mellett sokszor hosszú idők vesződése megy kárba minden egyéb áldozattal együtt, addig egy vadászatra termett, nemes fajú vizslát szinte alig lehet úgy elhanyagolni, hogy abban értékes tulajdonságok ne maradnának.

A beszerzést illetőleg nem akarok cégeket reklamirozni, csupán tanács gyanánt jegyzem ide a figyelmeztetést, hogy lehetőleg hozzáértő szakembertől, vagy legalább szakember véleménye alapján szerezzük be a vizslát, mert a manapság nagyon divatozó ujsághirdetések kétes értékű portékái sok csalódásnak és helytelen előítéletnek képezik forrását.

Különösen pedig azokat figyelmeztetem, akik tanítás, dressirozás céljából fogadnak magukhoz vizslákat, hogy saját anyagi- és erkölcsi érdekükben csak felismerhetőleg született nemes fajú vadászkutyáért vállaljanak felelősséget; gyanus kinézésű és viselkedésű állatokat legjobb azonnal, határozott nyilatkozat mellett visszadni. Mert az is megtörtént már, hogy a tulajdonos unszolása folytán próbára átvett korcsfajzat hasznavehetetlenségét a jóakarattal kísérletező mester tudatlanságának rótták fel.

Továbbá mielőtt vizslát szerezzünk magunknak, tanácsos előbb azt is jól meggondolni, hogy nemre nézve milyen legyen az: szuka vagy kan? Mert t. i. a szukát sokkal könnyebb kitanítani, magunkhoz szoktatni; szelidebb természeténél fogva hajlékonyabb, engedékenyebb, mint a kan. De az is tapasztalati tény, hogy a kan meg kitartóbb, szívósabb, szenvedélyesebb. Más szempontból véve a kérdést, a szuka kellemetlen, midőn koslat és kölykedzése miatt sokszor a legfőbb vadászidényben válik hasznavehetetlenné; de viszont, ha értékes kölyköket nevel, akkor meg felér egy jó fejős tehénnel! A kan vizsla is sok gondot ad koslatás idején, mert elcsavarog és olykor oda is vész: lelövik, megmérgezik, ellopják.

Még a színre is gondolni kell, ha minden tekintetben a legcélszerűbbet óhajtjuk. Mert t. i. aki csak mezei vadászatra használja vizsláját, annak a világos szőrű előnyösebb, minthogy az a nyári forróságot jobban bírja, mint a sötét színű. (Ezt saját ruházatunkról is tudjuk.) Ellenben aki többnyire erdőben, vagy

vizi-vadra vadászik, annak a sötét színű vizsla azért ajánlatosabb, mert az nem oly szembeötlő a vadaknak, ami igen gyakran befolyásolja a vadászat sikerét.

Tehát mindezeket latbavetve, körülményeink szerint válasszunk.

Következőleg bármilyen vizslára tettünk szert, annak nevet is szoktunk adni. Hogy ezt szakszerűen tehesük, segítségül ide iktatok néhány alkalmas vizsla nevet: Boj, Rab, Bótó, Pikk, Lord, Nóra, Ali, Treff, Mór, Tirasz, Blekk, Lédi, Csók, Dass, Dól, Babi, Digg, Flokk, Bokk, Letta, Buggi, Brüll, Misz, Bob, Dina, Don, Kóra, Bell, Mira, Rökk, Jett, Mól, Fred, Mars, Junó, Prim, Veszta, Lir, Kincs, Roj, Názó, Norma, Stopp, Tell, Luna, Didó, Flint, Jessi, Betta, Brilla, Radi.

Helyes azon nézet, hogy a vizsla nevében mély hangú magánhangzónak kell lenni, mert így könnyen és értelmesebben hallatható, kivált „a“ „á“ magánhangzókkal. Különbén már itt elv gyanánt jegyzem meg, hogy a vizsla gazdája csak ritkán szólítsa a kutyáját nevéen; hagyja azt a háziaknak. Az ő hívó és figyelmeztető eszköze mindig a pisszentés, meg a fütty legyen annál is inkább, minthogy vadászatkor egyáltalán nem szabad a kutyára sem annak nevéen, sem más megjegyzéseket kiabálni, csupán és kizárólag a vezényszavakat.

Ezen általános bevezetés után a tulajdonképeni tudnivalókat négy külön részben csoportosítom: I. A vizsla élelmezése. II. A vizsla tanítása és használata. III. A vizsla egészségének ápolása és gyógykezelése IV. Záradék.

I.

A vizsla élelmezése.

A vizslák részére ajánlott mindenféle eledel között legcélszerűbbnek tartom a darát. És pedig első helyen áll a rostált zabdara; de jó a kukorica- és az árpa-dara is. Akinek pedig módjában van, az egyenlő arányban keverje a háromféléit; aztán pedig ebből egy-egy adagot ugyanannyi tiszta vízzel leforrázunk, mosadékkal, ételmaradékkal felhígítjuk, ízelítjük s kész a legjobb kutyaeledel, melyet az állat szívesen eszik, s tőle egészséges és izmos lesz. A dara közé keverve adhatunk a vizslának tejet, főzeléket, húst, zsiradékot stb., de csakis belekeverve, a húst pedig csakis főzve, vagy sülvé és felaprózva. Megjegyzem, hogy az árpadara magánosan kissé nehéz eledel, a kukorica-dara pedig hizlal és hevíti az állatot, tehát egyedül használva inkább csak télen ajánlatos; a különféle darák keveréke azonban minden időben előnyösen alkalmas, csupán arra kell ügyelni, hogy a dara finom legyen, mert ha darabos, akkor nem eszi olyan szívesen az állat. Továbbá főkélléke még a vizslák eledelének, hogy bármiféle keverékből állíttatik össze, ne hiányozzék abból egy bizonyos csekély mennyiségű só. Ha tehát ez a mosadékkal vagy ételmaradékkal nem adatnék az ételbe, akkor külön is kell arról gondoskodni, mert só nélkül az étel ízetlen, s egyébként is a sóra szüksége van az állat szervezetének.

Nagyon híg, vagy nagyon száraz étel egyaránt nem jó, a túlzásíros pedig beteggé teszi a vizslát, s különösen a szemeit rontja meg. Éppen úgy egészségtelen a hígított hideg étel, miért is ha a kutyáknak híg ételt adunk, azt előbb langyosra kell melegíteni. Elhibázott dolog vadászkutyának kávé, kalácsot, süteményeket vagy más efféle excentrikus holmikát adni,

miáltal annyira elkényesednek, hogy a természetes és egészséges eledel nem fog nekik ízleni, s így otthonjukon kívül legtöbbször koplalni kénytelenek. A jól nevelt vizslának a kenyérháj is ünnepi eledel, s az ilyen a vadászebédek hulladékaiból kedvére ellátja üres gyomrát.

Számtalan meggyőző tapasztalat alapján azon nézetben vagyok, hogy a fentiek mellett nélkülözhetetlen kelléke a vizslák eledelének még a kénpor (kénvirág, Sulfur), ami nemcsak a gyomorműködést tartja rendben, de vértisztító hatásával a fejlődésre- és általában az egészségre igen jótékony befolyást gyakorol. Ezt minden fűszeres boltban lehet kapni olcsón; adagolására nézve tanácsolom, hogy a vizslának egy éves koráig hetenkint, később pedig havonként adjunk egy evőkanállal a déli ételében jól elkeverve.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy mostanában sok mindenféle gyári készítmény is létezik a kutyák etetésére; minden gyáros másképp nevezi a maga készítményét és természetesen mindenik nagy hangerővel dicséri a magáét. Ezekre nézve az a véleményem, hogy akinek módjában van vizsláját a közönséges házi koszon kívül inyenc falatokkal is táplálni, az tegyen kísérletet a gyári készítményekkel. De azt senkinek sem ajánlom, hogy kizárólag ilyen eledellel tartsa folyton az állatját, mert a vizslának a rendeltetésével járó változatos életmód mellett az válik előnyére, ha az ételében is nyer némi változatosságot. Aki ezen állításomat kétségbe vonja, annak meggyőződés céljából azt ajánlom, hogy kísérje figyelemmel a vizsla ürülékét, s azt fogja tapasztalni, hogy az én előírásom mellett az sohasem lesz száraz és fekete és a vizsla sohasem fog szorulásban szenvedni. Ez pedig a jó egészség kétségtelen bizonyítéka.

A gyári készítmények nézetem szerint arra alkalmasak, hogy a közönséges házi eledelt ízelítsük, erősítsük velök és célszerűek akkor, ha a vizslát egész

napi munkára elvisszük hazulról; ilyenkor ugyanis az úgynevezett „lepények“ és „pogácsák“ jó szolgálatot tehetnek, mert egy-két darabot kényelmesen elhelyezünk a tarisznyában és ez az egy-két darab éppen elegendő, hogy vizslánknak az éhségét csillapítsuk és öt munkaképes erőben tartsuk. Minthogy pedig ezen gyári készítmények évekig is eltarthatók, tehát a használatra való alkalmatosság szerint érdemes belőlük kisebb-nagyobb mennyiséget készletben tartani azoknak is, akik vizslatanítással foglalkoznak, minthogy a tanításkor használandó jutalmi falatok gyanánt szintén célszerűek.

Az élelmezés módját illetőleg alkalmazkodni kell a kutya korához, fejlettségéhez és szervezeti igényeihez.

Midőn a vizslakölyök egy hónapos és kezd járni, már ekkor adogassunk elébe gyenge kis csontokat, hogy azoknak rágcsálása által a fogak fejlődését, erősödését elősegítsük. Ugyanezen időtájt kínáljuk meg naponként többször frissen fejt, vagy langyosra melegített, üres tejjel is. Ezt néhány nap múlva már megfogja enni és körülbelül hat-hét hetes korában az anyatejtől egészen elmarad. Ekkor aztán a tej mellett adjunk neki kevert levest és mindég gyenge csontokat is; majd pedig rátérünk a rendes ételére. A kölyök-vizslának három hónapos koráig naponként négyszer, ötször is adjunk egy-egy keveset enni. Később, midőn már a közönséges darás ételt kapja, akkor adjunk neki háromszor egész addig, mig nem esetleg arra szoktatjuk, hogy a szobában aludjék. Ezen időtől fogva reggel és délben kaphat jóllakásig, de este csak keveset és azt se későn; lehetőleg úgy öt óra tájban. Így tartsuk a vizslánkat 1 $\frac{1}{2}$ —2 éves koráig, a míg t. i. teljesen ki nem fejlődik. Azontúl pedig elegendő, ha a vizsla egyszer: délben jóllakik; reggelre adjunk fél porciót, estefelé pedig csak néhány falatot. Az etetésnél azonban ne legyen hiány! Tiszta edény, romlatlan étel és friss víz; erre legyen gondja minden

vizslatulajdonosnak. Akinek pedig ehhez nincs módja, vagy nincs türelme, az hagyjon fel a vizslatartással, — ha ugyan elkezdte, — mert rossz koszton, jó kutyát nem lehet sem felnevelni, sem használatban tartani.

Itt jegyzem meg, hogy közvetlenül tanítás előtt a vizslának semmiféle ételt nem adunk; a vadászatra induló vizslát pedig egy órával előbb etetjük meg fél porció hígitott, könnyű étellel. Ilyenkor jó egy kevés erős túró is, mely a szaglási képességet fokozza; ellenben a teli gyomortól származó bőfögés nagyban csökkenti azt.

II.

A vizsla tanítása és használata.

E címnek fejtegetését megelőzőleg tisztában kell lennünk azzal, hogy mily igényeket fűzünk vizslánk tudományához?

Én megkövetelem egy jóra való vadászvizslától, hogy: a szobában feltétlenül tiszta legyen; minden házkörüli tilalmat szigorúan respektáljon; vezényszóra üljön, feküdjék, felkeljen, hátul vagy elül járjon; kint a vadászterületen keressen fáradhatatlanul és nógatás nélkül; álljon biztosan és kitartóan minden vadat; ha a vad felrebben, vagy előugrik, a vizsla minden esetben hasaljon és a lövés után csak parancsszóra végezze további teendőit; apportirozzon minden vadat szárazon és vízen egyaránt, de csak parancsra és végül, hogy egy rövid, éles füttyszóra minden körülmények között, feltétlenül lábhoz térjen.

Egy perfekt állatnál ezek a szükséges tudnivalók, melyek által t. i. gazdájának mindenkor öröme és hasznára fog válni, ellenben nélkülök minduntalan az egyoldalúság hiányait tünteti fel. Minden más kutya-tudományra nézve az a véleményem, hogy a vadász-

kutyától tapasztalt csodálkoztató produkciók a laikusnak kedvére lehetnek, s az talán értéket is tulajdonít nekik, de igazi vadászember majd csak a mezőn alkotja meg érdemleges ítéletét. Másrészt azt hiszem, hogy az állatok korlátolt képességei mellett az erőszakolt, nélkülözhető tudnivalók által a nélkülözhetetlenek szorulnak háttérbe, a mi a nagyon tudományos vizsláknál általában tapasztalható is.

De lássuk most már, hogy lehet megtanítani a vizslát a legszükségesebb tudnivalókra?

Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy a dressura nyelvére nézve különbözők a vélemények, főleg a magyar vadászoknál. Némelyek szinte hazafiatságnak veszik a német dressurát, mások meg éppen azt tartják, hogy „magyar embernek a kutyával csak németül illik beszélni!“ Én részemről egyiknek sem hódolok ilyen értelemben s e kérdést is a praktikum alapján iparkodom megfejteni azon gyakorlati tanácsommal, hogy minden vadász lehetőleg olyan nyelven idomítsa vizsláját, amely nyelvet a környezete, de főképp a gyermekek és a cselédség nem igen használ, hogy így a vizsla az ő vezényleti nyelvén minél kevesebb fölösleges szót tanulhasson meg. Vagyis ahol a háznál általában magyarul beszélnek, ott tanítsuk a vizslát németül; ahol pedig német a családi nyelv, ott alkalmazzuk a magyar dressurát. A következőkben a magyar vezénylőszavak mellett a németet is jelzem, hogy kiki tetszése szerint választhasson.

Midőn a vizslakölyök már egy hónapos, ez időtől fogva az anyatej mellett külön is etetni kezdjük, miáltal egyrészt az anyaszukát kiméljük, de másrészt alkalmat nyerünk arra is, hogy a kis növendéket életre keltsük és megismertessük az ő választott nevével, meg egynéhány vezényszóval. Ugyanis az ételes edényt mindig néhány lépésnyi távolságban tesszük le a fészektől és pisszentéssel, majd néven szólítva, „gyere ide“ (kom her) vezényszóval hívogatjuk a kis kölyköt. Így

neveljük 3—4 hónapos koráig, mikor is aztán már megkezdhetjük a szobadressurát. És pedig eleinte csak végig sétálunk vele a szobákon, majd adunk neki valami játékot (puha fadarabot, rossz cipőt) s egy-két percig hagyjuk mulatni; de aztán csak ki vele, mert a kis dolog hamar előadja magát. Később így fokozatosan ismertetjük meg a belső étellel, mindig több időt engedve neki arra, hogy a szobába szokjék. E közben minden vigyázat dacára is meg fog történni, hogy a növendék illetlenül viseli magát; ha ezt tapasztaljuk, gyorsan ajtót nyitva, hangos pöröléssel keressük ki, de az első esetekben még nem kell megverni. Tartsunk azonban kéznél egy alkalmas pálcikát és ha ismét rajtakapjuk, vezessük a kutyát a helyszínére, nyomjuk le a fejét erőszakkal és a szokásos pirongatások közepette üssünk rá gyengén egyet-kettőt és keressük ki a szobából. Ez a fenytés fokozatosan mindig szigorubb legyen.

Ha már nappal minden kifogás nélkül, szépen és illedelmesen viseli magát növendékünk a szobában, akkor megkezdjük az éjjeli beszoktatást. Ennek legfőbb előkelléke az, hogy az esti etetést elhagyjuk, illetve minimálisra csökkentjük sazonkivül lefekvés előtt a vizslát mindig kiereszszük, hogy könnyíthessen magán; ez különösen a téli hosszú éjszakákat megelőzőleg szükséges. Minthogy pedig a vizslát legcélszerűbb a gazdája hálószobája közelében hálalni, (hogy t. i. éjjel minden gyanus neszt tudomásul vehessünk), így ha kutyánknak éjjel valami kívánsága támadna, az előzmények után az bizonyára vagy nyugtalankodni fog, vagy nyöszörög, de gyakran még az ajtót is kaparja. Ezt észrevéve, ne resteljünk felkelni s őt kiengedni; és pedig, ha még bajt nem csinált, akkor dicsérjük meg nyájas szavakkal és simogatással, ellenben pedig úgy kell vele elbánni éjjel is, mint nappali hibája után. Sőt később az éjjeli kimászkalástól is el kell szoktatni

hangos rászólással, hogy az önmegeröltetés árán is respektálja a belső tisztaságot. Ezt az eljárást figyelemmel és türelemmel folytatva, csakhamar elérjük, hogy kutyánk szobatiszta lesz.

A házkörűli egyéb tilalmakra is könnyen megtaníthatjuk vizslánkat. E célból miként a szobában, úgy a konyhában és a kamarában is tartsunk készletben egy-egy ártatlan vesszőcskét; ha aztán azt tapasztalják, hogy a növendék szeret felszaglászni az asztalra, vagy éppen gyanús szándékkal tekintget a tűzhelyen piruló pecsenyefélékre, úgyszintén ha a kamrában követne el valami tilalmas csíny, ily esetekben csak odasuhintani a vesszővel, hogy meg is érezze és eszébe jusson a **nem szabad!** (nicht erlaubt). Általában az asztalokra, polcokra és a tiltott ételekhez való szaglászást sohase hagyjuk büntetlenül, mert ez hamar szokássá válik, különösen a rövidszőrű vizsláknál és ha kölyök korában nem birtuk leszoktatni, úgy később hiába minden erőlködés. Az udvaron is akad olykor megfigyelni valónk a fiatal vizsla tanításánál, főképp faluhelyen, ahol sok a baromfi. Ugyanis a kölyökvizslának legkedvesebb mulatsága, ha egy csirkét, vagy tyúkot megtépázhat, s ha éppen éhes gyomorral jön ez a gusztusa, bizony sokszor csak egy-két toll marad a szegény játszópajtásból. Ez ellen — mint általában a falánkság és tolvajkodás ellen — jó orvosság az, ha a kölyökvizslának annyit adunk enni, amennyi belefér. Attól ne féljünk, hogy megárt neki; néha ugyan rókát fog, de inkább azt, mint csirkét.

A kölyökvizsla örökös éhsége és falánksága természetes jelenség, a mit testének és egész szervezetének rohamos fejlődése idéz elő és a mit nem szabad kielégítetlenül hagyni, mert az vagy közvetlenül, vagy közvetve, de bizonyosan kárunkat okozza. A ki tehát a növendékvizslát mindig jóllakva tartja, az okosan cselekszik, mert egyrészt annak tökéletes ki-

fejlődését segíti elő, másrészt pedig a saját kényelmét is alapozza, minthogy így megmenekül ama sok kellemetlenségtől, amit az éhes állat nyugtalansága és ösztönszerű kutakodása szokott előidézni.

Ne hagyjuk figyelmen kívül a vizslának azon székséges rossz tulajdonságát sem, hogy kölyök korában mindent rág és tép, amihez hozzáférhet. Ezt nemcsak játékból teszi, de főképp azért, hogy a fogzással járó ínyviszketegséget csillapítsa. Ha tehát a kölyök vizsla a szobában van, akkor mindig szemmel tartsuk, mert nagy károkat okozhat; különben pedig legyen gondunk arra, hogy ezen szenvedélyét kielégíthesse puha fadarabok s ócska, értéktelen tárgyak rágcsálásával, amiket készletben kell tartani ott, ahol a vizslakölyök tartózkodik.

Megemlítem némelyeknek azt a rossz szokását is, hogy étkezéskor kutyájukat az asztal mellett ólálkodni engedik, sőt kedvenc falatokkal is traktálják. Ez a vizslánál igen kellemetlen következményeket szülhet. Ugyanis, ha pl. mint vendégek valamely idegen helyen ilyen szokású vizslával jelenünk meg, az mindenekelőtt a nőszemélyeknek fog szemet szűrni. Megeshetik azonban, hogy a felszolgáló cseléd keresztülbukik rajta, vagy ami leggyakoribb, hogy a farkára lép, amiért a kutya nem lesz rest megkóstolni az ikráját. Különben is a vadászkutyának kint a mezőn gazdája mellett a helye, de a szobában feküdjék a küszöbön, sarokban, ágy előtt, vagy az íróasztal alatt egy állandó, vagy kijelölt helyen; azt azonban nem szabad engedni, hogy folyton alkalmatlankodjék.

Ezen tájékoztató bevezetés után óhajtom ismertetni a tulajdonképeni dressirozást, vagyis a vizslaidomítás gyakorlati módozatait.

A tanításra legcélszerűbb idő délelőtt 10—12 és délután 4—6 óra. Ezidőtájt zsebünkbe teszünk egy darab kenyeret s kezünkben egy kis suhogóval, behívjuk a vizslakölyköt. A szobában rajtunk kívül más

ne legyen, sőt a dohányfüstből is minél kevesebb. A pálcát egyelőre letesszük a székre vagy asztalra, aztán a vízsla nevét szólítva, halkán pisszentünk és mutató ujjunkkal lábunkhoz intünk; ha a vízsla odajön, megsímogatjuk, ha nem jön, de valahol ülve bámészkodik, akkor nyájas szavakkal közeledünk hozzá, megsímogatjuk, majd hátrálva, folyton hívogatjuk őt püsszentés és intés által. Ha szépen lábhoz jön, adjunk neki egy kis darab kenyeret, ha ellenben a szobában futkosva ránk sem hederítene, akkor zsinigre vesszük és azzal húzzuk magunkhoz, miközben pisszentünk és minden közelítés után egy darabka kenyérral kedveskedünk. Ha ez már jól megy, magunkhoz hívjuk a tanítványt, féltérde leereszkedünk, balkézrel alul megfogjuk a nyaksziját, jobbkézzel pedig gyöngéden megütögetjük a farkatöve táját, **ülj le** (setzdich) vezényszót hangoztatván többször egymásután; ha a kutya ellenkezik, akkor erőltetjük és megfenyegetjük az ujjunkkal. Ezt a gyakorlatot aztán az elsővel kapcsolatban ismételjük mindaddig, míg tökéletes sikerét nem tapasztaljuk.

Folytatólag a hónunk alá vesszük a pálcikát, a padlóra teszünk egy darab kenyeret, nyájasan megsímogatjuk a tanítványt, s aztán a kenyérdarab közelében leültetjük; ezen helyzetében kezünkbe fogjuk az első lábait, s **hasalj** vagy **hasra** (dropp) vezényszóval előre emeljük, hogy a kölyök hasára feküdjék, fejét előrenyújtott két elsőlába közé helyezvén, szemben, a kenyérdarabtól egy arasznyira. Most nem az ujjunkkal, hanem a pálcikával fenyegetjük és folyton hangoztatjuk a vezényszót: **hasalj!**; ha emelkedni akar, lenyomjuk és úgy tartjuk; ha engedelmeskedik, folyton símogatjuk, de mindig a vezényszó kíséretében. Egy-két percig hagyjuk így egyfolytában, aztán **fel** (auf) vezényszóra fel engedjük kelni, sőt ha magától nem akarna, fel is emeljük, megsímogatjuk és az előtte fekvő kenyérdarabot is neki adjuk, de saját kezünkől. A

droppolásra álló helyzetből is taníthatjuk a vizslát olyanképpen, hogy lefelé fordított marokkal hátra nyomjuk a nyakszirt táját, miáltal egyszerre hasaló helyzetbe ereszkedik. Ezzel kapcsolatban arra is megtanítjuk a növendéket, hogy a mire azt mondjuk: **nem szabad** (nicht erlaubt), ahhoz ne merjen nyúlni. Ez olyan formán történik, hogy a hasaltatás után, az előző gyakorlatok ismétlése közben székre, diványra, majd utóbb a földre teszünk egy-egy darab kenyeret, odahívjuk a vizslát és midőn hozzászagol, rásuhintunk e szavakkal: **n e m s z a b a d !** Később több darab kenyeret teszünk le külön-külön, hogy járkálás közben más-más helyen találja azokat és mindegyik mellett hangoztatjuk a tiltó vezényszót és fenyegetőzünk a pálcikával; ha pedig véletlenül mégis lenyelne egyet-egyét, akkor rásuhintunk és új darabot teszünk ugyanazon helyre. Egy kis türelem árán ez a gyakorlat is hamar fog menni és nagyon sokszor hasznát vesszük.

Ezután arra tanítjuk vizslánkat, hogy mit kell tennie a **keress** (such) vezényszóra. E célból még mindig csak a szobában maradunk és kezdetben úgy, hogy a vizsla is lássa, az asztal lábához, vagy az ajtó sarokba teszünk egy darabka kenyeret és a **keress** vezényszót mondogatva, arra mutatunk, biztatjuk és fel hagyjuk venni. Később magasabb tárgyakra tesszük a kenyérdarabot és mindig meghagyjuk enni, sőt meg is cirógatjuk a tanítványt; majd egy kis fortélylyal jobbra-balra járkálva úgy ejtjük el a kenyérdarabkát, hogy ne vegye észre, s midőn legtávolabb vagyunk e helytől, akkor mondjuk, hogy **keress**. Ha megtalálja, **jól van** (braw) dicsérettel illetjük. Ekkor már úgy dugjuk el a kenyérdarabot, hogy sohasse vegye észre és mindig más-más helyre. Ezen gyakorlat közben a felhasználandó kenyeret a zsebünkben kell tartani, sohasem kézben, nehogy annak látása, vagy csak szaga is zavarja a tanítványt. És ugyanezen gyakorlatot foly-

tatjuk kint a kertben, vagy a parkban, de úgy, hogy a tanítón és tanítványon kívül se ember, se állat ne alkalmatlankodjék a közelben.

Lehet, hogy némelyek szörnyűködve ütköznek meg azon, hogy én a keresésre való illetén tanítás folyamán a feltalált falatokat meghagyom enni a vizslakölyöknek, úgy gondolván, hogy hiszen akkor a feltalált vadat is megfogja enni! Ez nagy tévedés volna, mert a vizslakölyök a kenyérdarabokat azon határozott tudatban iparkodik feltalálni, hogy azokat megehesse; míg ellenben a vadat egy veleszületett csodálatos ösztönnel kutatja, nem azért, hogy éhségét vagy legálább is étvágyát szolgálja, hanem hogy szenvedélyének élhessen. Különbözik pedig az elrejtett kenyérdarabkák felévetésének csak addig szabad tartani, míg a vizsla teljes tudatára jön a **keress** vezényszó jelentőségének; később ezen gyakorlathoz alkalmas a **port** tárgyat használunk, amit meg nem ehet.

Ha a keresés már jól megy, akkor áttérünk egy más lényegesebb gyakorlatra, melynek az előbbi csak bevezetésül szolgál. Ugyanis előveszünk egy darab gömbölyű puha fát, (15—20 cm. hosszú, 5—6 cm. vastag), melyet a kölyökkutya azért szeret, mert könnyen bele tud harapni, — s ezzel a darabka fával ismét a szobába vonulunk, hogy kutyánkat megtanítsuk a **hozd elő** (apport) és **keresd, hozd elő** (such-apport) vezényszavakra. E célból magunkhoz hívjuk a kis tanítványt, egy kicsit hizelkedünk neki, hogy jobb kedve legyen, sőt a szája előtt incselkedünk a fácskával és megengedjük, hogy néhányszor beleharapjon; majd leguggolunk hozzá és balkezünkkel visszatartva őt, jobb kézzel eldobjuk a fácskát. Ha már nem gurul, akkor **hozd elő**-vezényszóval eleresztjük a kölyköt és magunk is közeledünk az eldobott tárgyhoz, folyton hangoztatva a vezényszót. Ha felveszi magától, megdicsérik és hagyjuk, hogy egy kicsit játszék vele, majd pedig hivogatjuk oda, ahonnan a fácskát eldobtuk. Nem kell

azonban eröltetni; az a fő, hogy a **hord elő** vezényszóra eleinte csak a szájába vegye az eldobott tárgyat, míg ellenben hogy mindjárt elő nem hozza, sőt inkább elszalad vele és ránk sem hederít, az mellékes és ezért a legcsekélyebb büntetéssel sem szabad illetni. Ebbe a tudományba magától érlelődik a vizsla szinte észrevétlenül, csak az ösztönt kell benne ébresztgetni. Azt sem ajánlom, senkinek sem, hogy az apportra való tanításnál kutyája szájába erőltessen bármiféle tárgyat, mert ha ennek kedve van apportirozni, ez a gyakorlat az, amelyet legszívesebben végez, de ugyancsak ez a gyakorlat az is, amelynél az erőszak legtöbbet árt, sőt könnyen megtörténhetik, hogy egyszersmindenkorra meghiusítja törekvésünket. Azért különösen a pointereknél tapasztalható csirkefogási játékot nem szabad úgy büntetni, hogy a szájába tömjük a csirkét és jól eltángáljuk; hanem akkor kiáltsunk rá tiltó vezényszóval, midőn észrevesszük, hogy leelkedik, vagy éppen hajszolja azt, s ha már megfogta volna, verjünk rá nyomban, de ilyenkor a csirkét kezünkbe ne fogjuk s a kutyát is csak hagyjuk futni.

Ha a tanítvány előhossa az eldobott tárgyat, akkor gyöngéden leültetjük és **add ide** (gib her) vezényszóval kivesszük a szájából azt és pedig ha könnyen el nem engedné, balkézzel megfogjuk a tárgyat, jobb kezünkkel pedig a szájnyílás tövén átfogjuk a felső állkapcsot és a pofalebenyt a hüvelyk és közép ujjainkkal a szájba nyomjuk, mi által az állkapcsok széjjelebb nyílnak és a tárgyat eleresztik; e közben a vezényszót — **add ide** — többször hangoztatjuk. Ezt a gyakorlatot később összekötjük a **hasalj** vezényszóval, s midőn a kutya szépen fekszik, balkezünket a hátára tesszük, hogy fel ne ugorjék, s jobbkézből eldobva a tárgyat, kissé várakozunk és fokozatosan mindig nagyobb türelemre szoktatjuk a tekintetben, hogy csak vezényszóra keljen fel apportirozni. E gyakorlat nagyon lényeges, mert célja az, hogy midőn a vadászat

alkalmával a vad előugrik, vagy felrepül, a vizsla ugyanakkor rögtön hasaljon és ha lövés történnék is, várakozzék a következő vezényszóra. Tehát ismétlem, hogy a droppoltatást iparkodjunk a legnagyobb tökéletességre vinni.

Folytatólag az apport-tárgyat különböző helyekre elrejtjük és **keresd-hozd elő** (such-appoint) vezényszóval előhozatjuk. E közben tanácsos a vizslát arra szoktatni, hogy a hol lehasaltatjuk, ott maradjon, míg nem hívjuk. Ez úgy történik, hogy pálcával kezünkben **hasalj-t** vezénylünk, majd folyton fenyegetőzve, lassan hátrálunk e szavakkal, **ott maradj** (dort bleib). Ha a vizsla felemelkedik, feléje közeledünk és hangsúlyozva marasztaljuk; majd ismét hátrálunk mindig messzebb és messzebb s ezt addig folytatjuk, míg az állat nyugton nem marad. Eleinte megelégszünk néhány percnyi várakozással, aztán visszamegyünk hozzá s megsímogatva, **fel** (auf) vezényeljük. Később fokozzuk a türelmét, miközben el is bujunk szemei elől. Ha ilyenkor vezényszó nélkül felkelne, szigorúan visszaparancsoljuk és ismét távolodunk tőle. Mindezt addig kell gyakorolni, mígnem teljes nyugalommal várakozik a vezényszóra. Ezt az időt arra használjuk fel, hogy a gyakorló tárgyat eldugjuk s aztán vagy pisszentéssel, vagy halk füttyel előhívjuk a tanítványt, megsímogatjuk, esetleg leültetjük és kis vártatva vezényeljük: **keresd-hozd elő**. E vezényszó begyakorlásának legfőbb kelleke, hogy a tanítvány sohase lássa, hova rejtettük el az apport tárgyat, melyet később bokorra, alacsonyabb fákra, magas tárgyakra is el kell helyezni, hogy a vizsla ne csak a földön keressen. De ennél még lényegesebb az, hogy ezen gyakorlatban szinte a végtelenségbe fokozzuk a vizsla szenvedélyét, ambícióját, mert a vadásznak nem lehet nagyobb bosszúsága, mintha a biztosan lelőtt vadat kutyájának felületes munkája miatt veszíti el.

Itt jegyzem meg, hogy apportiroztatás közben semmiféle ételfalatot nem szabad adni a tanítvány vizs-

lának, mert az teljesen eltereli a figyelmét és kedvét az apporttárgytól; ha azonban jól végezte a gyakorlatokat, akkor befejezésül adhatunk neki kedvenc falatjaiból.

A visszahagyó hasaltatás tökéletesítésének nagy hasznát vesszük különösen erdei vadászatoknál, ha pl. véletlenül, vagy éppen terv szerint cserkészünk. Az én vizslám ilyenkor halk vezényszóra elfekszik félóráig is és ha intek neki, úgy sompolyog utánam, hogy egy levelet se zörget meg; de ha lövést teszek, egy-két pillanat alatt ott terem és idegesen lesi a parancsot; ha pedig eltűntem a szemei elől, rövidke füttyszóra nyomban feltalál.

Az elősorolt gyakorlatok folytatásaként ismét zsebünkbe teszünk egy darab kenyeret s kezünkben pálcikával, vagy korbáccsal, elvisszük tanítványunkat sétálni olyan helyre, ahol senki sem háborgat bennünket, de vadat sem találunk. Itt eleinte a vizslakölyök minden iránt közelről érdeklődik, jobbra-balra futkos, szaglász. Mindezt türelemmel elnézzük neki, de közben-közben pisszentünk, vagy ha távolabb szaladt volna, ráfütttyentünk és jobb kezünkkel térdünk-höz intve tanítgatjuk, hogy mindig figyeljen ránk és hívásra azonnal visszatérjen. Ámbár ez sem megy mindjárt, de türelemmel hamar célt érünk. Ha ugyanis a kis nebuló futkosás közben közelünkbe jut, akkor pisszentsünk rá, mutassunk neki egy darabka kenyeret s ha odajön, simogassuk meg és adjunk neki kenyérdarabkát. Ezt ismételjük néhányszor, majd ha távolabb lenne tőlünk, ugyanezt tegyük a füttyszóval, mely rövid és éles legyen, természetesen erre a célra tartott füttyölővel. Ez azért szükséges, hogy a kutya csak a gazdája füttyére hallgasson. Midőn a második-harmadik séta alkalmával a pisszentés és fütty biztos sikert mutat, akkor kezdjük meg a **hátra** (zurück) és **előre** (vorwärts) vezényszavak gyakorlását. A kutyát magunkhoz hívjuk, s a pálcikával az első lábait ütögetvén, **hátra** vezény-

szóval folyton tartóztatjuk; ha mégis elénk kerülne, legyünk gyorsabbak és a vezényszó hangsúlyozása közben ügyeljünk, hogy előre ne mehessen. Így sétálunk vele mindaddig, míg meg nem nyugszik és hátul nem marad; ha pedig nagyon makacskodnék, érzékenyebben is rásuhinthatunk, de mindig csak az első lábaira, vagy a szügyére; különben pedig a vezényszót folyton hangoztassuk és a pálca is mindig mozogjon a kutya orra előtt. Egy negyedórai ilyen séta után megsímogatjuk a tanítványt és **előre** vezényszóval hagyjuk szaladni, ha pedig nem menne, akkor többször ismételve a vezényszót, bal kezünkkel előre taszítjuk. E közben aztán ismét gyakoroljuk a pisszentést és a füttyöt, kenyérjutalommal. Így kell ezt folytatni mindaddig, míg biztosan nem érti a vezényszavakat. Ezen gyakorlattal leghamarább arathatunk sikert kertben, parkban, vagy néptelen utcán, hol a szűk utakon könnyen visszatarthatjuk a tanítványt az elszökéstől és előrefutástól; míg ellenben a nyílt mezőn ez kissé több fáradságba kerül.

Vigyázzunk a füttyszóra való tanításnál, mert ez nagyon lényeges már csak azért is, mivel erre minden nap szükségünk lesz. Jegyezzük meg, hogy a vizslát sohasem szabad akkor megverni, midőn a hívó füttyszóra hozzánk jön! Ilyenkor, ha pl. valami rosszat tett volna, midőn megérkezik, nyomban droppoltatjuk, megfenyegetjük és a tiltó vezényszavakkal teszünk neki szemrehányást, majd pedig szigorúan **hátra** (zurück) vezényeljük. Így járunk vele egy darabig, azután előre küldjük és rövid távolságból ráfüttyentünk; ismét előre küldjük és így néhányszor visszahívjuk mindig füttyszóval és ha szépen hozzánk jön, mindig megsímogatjuk halk füttyentés közben. Ilyenformán elérhetjük azt, hogy a vizsla a füttyölő által mindig kezünkben lesz. De hogyha egyes hibái után füttyölővel odahívjuk és hátul eldugva tartott bottal jól eltárgáljuk, akkor aztán a füttyölő hang-

jára máskor egyenesen haza fog szaladni, vagy legalább is tisztes távolságból kerülgeti a mesterét, de lábhoz ugyan nem tér.

Az ügyes vadász mindig megelőzi vizsláját rossz szándékaiban és a korbácsot akkor veszi elő, midőn látja, hogy a vizsla nem viselkedik nyugodtan és figyelmesen. És az ilyen előlegbe adott egy-két rásuhintás és szigorú rászólás többnyire féken tartja minden nagyobb hibától.

Némelyek bizonyára vezeték által vélik könnyebben foganatosítani e gyakorlatokat; én azonban tapasztalatból tudom, hogy az így tanított vizsla csak addig engedelmes, míg nyakán érzi a vezetéket. Ámbár tagadhatatlan, hogy vezetékkel látszólag hamarabb érünk célt, de az nem értékes siker, mert csakhamar veszendőbe megy és éppen akkor, midőn legnagyobb szükség volna rá.

Azért ismételten azt ajánlom, hogy tanítsuk a vizslát vezeték nélkül, de fokozott türelemmel; mert a türelem e téren több és jobb sikert biztosít, mint az erőszakos módszerek bármelyike.

Mialatt a vizslát arra tanítjuk, hogy parancsszóra hátul vagy elül járjon, e közben kint a szabadban is folyton ismételjük a **hasalj** (dropp) gyakorlatot, úgyannyra, hogy kutyánk bár vágtában fusson is, a vezényszóra nyomban meglapuljon. És a **dropp** vezényszóval egyidőben mindig emeljük fel magasra jobb karunkat, a mit a vizsla hosszas gyakorlat által annyira megszokik, hogy később csupán ezen karmozdulat láttára is azonnal hasalni fog. De különben a jól begyakorlott vizsla a droppolást minden parancs nélkül végzi, amikor arra szükség van, t. i. midőn a vadat megpillantja.

Ha kutyánkkal már néhányszor külső sétán is voltunk, az utóbb minduntalan a nyomunkban lesz és lesi minden mozdulatunkat. Ebből kifolyólag gyakrabban jelentkezik majd a szobában is, hogy mellettünk

lehesse, s éppen ezért még egy parancsszóra kell megtanítanunk; ez a **feküdj** (legdich). Talán feltűnő, hogy én ezt csak most kezdem tanítani; ennek is meg van az oka. Kezdetben ugyanis a vizslakölyök olyan nyugtalan, ideges, hogy még az ülés is nehezebbre esik, annál inkább bajos volna őt lefekvésre szoktatni. De leginkább azért hagyjuk e gyakorlatot utóljára, hogy a tanítványt az ő tudnivalójában össze ne zavarjuk, s különösen megértessük vele, hogy a **feküdj** az ő nyugalomidejének vezényszava. Erre úgy tanítjuk meg, hogy midőn a tanítási gyakorlaton kívül a szobánkba jön, magunkhoz hívjuk, megsimogatjuk, aztán leguggolunk hozzá s **feküdj** vezényszóval megfogjuk a két első lábát magasan és gyöngéden az oldalára döntjük, amint a kutya közönségesen feküdni szokott, s ujunkkal fenyegetve nyugalomra intjük, sőt vissza is nyomjuk, ha talán fel akarna kelni. Ez az egy évesnél fiatalabb vizsláknál és különösen a rövidszőrűeknél nehezen megy, soká tanulják meg, de már egy éven túl mindegyik nyugodtabb, s a hosszúszőrűek előbb is szívesen elfeküsznek a gazdájuk mellett.

Ezzel befejezvé a tulajdonképeni szoba-dressura, — helyesebben mondva: előgyakorlatok ismertetését, folytatólag a vadászatra való bevezetésről kell szólnom. Itt mindenekelőtt ismétlem a tapasztalatokon alapuló kijelentésemet, hogy a szobában ellehet mókázni akármilyen kuvasz-ivadékkal, de a szakszerű vadászatra csak fajvizsla alkalmas; tehát jelen értekezésemben mindig ilyeneket gondolok.

Midőn tanítványunkkal először megyünk ki olyan területre, ahol vadakat fogunk találni, nélkülözhetlen főkellék, hogy az, a megszokott füttyszó által feltétlenül kezünkben legyen. Én ugyanis következetesen kitaratok azon elvem mellett, hogy vizslámat vezeték nélkül tanítom minden gyakorlatra, mert pótolja azt nálam a tanítvány biztos fegyelmezettsége.

Csakis azon esetben tartom célszerűnek, sőt

szükségesnek a vezeték alkalmazását, ha egyévesnél idősebb, elrontott vizslát kell tanítanunk; ilyenkor vezeték nélkül lehetetlen célt érni, vagy nagyon hosszadalmas vesződéssel. Természetesen ez által nem akarom azt mondani, hogy a városokban lakó vizslatulajdonosok talán helytelenül cselekednek, midőn vizslájokat vezetéken járatják magok mellett. Sőt éppen azt ajánlom, hogy a városok belterületén mindaddig vezetéken tartsuk a vizslánkat, amíg az teljesen fegyelmezve nincs. Az előző útmutatást csak a gyakorlótérre értelmezem.

Tehát vállunkon töltetlen fegyverrel, s kezünkben korbácscsal sétálgatunk a vadászterületen, miközben vizslánk folyton hátul-, illetve baloldalunkon járjon. Kezdetben, úgy egy negyedóráig olyan helyen járunk, ahol még vadat nem fogunk találni, s ezalatt többször vezénylünk **hasalj-t**; sőt ha ez nem menne egészen kifogástalanul, akkor tovább is gyakorolhatjuk és pedig teljes szigorral, hogy a parancsszó hatásában ne csalakozzunk, ha arra szükség lesz. Ugyanis tovább haladva, most már vadat keresünk, s ha előttünk felugornék egy nyúl, vagy felrebbenne egy folt fogoly, nyomban **hasalj-t** vezénylünk, de biztonság kedvéért a korbácscsal is rálegyintünk a vizslára és **fujj** (pfuj) tiltó szóval figyelmeztetjük, hogy a vad után törnie nem szabad. Ha mégis megugornék, készen legyen a füttyölő, melynek rövid, éles hangjára azonnal vissza kell térnie. Ilyenkor szigorúan droppoltatjuk és ha nyúl után ment: **fujj nyúl** (Pfuj Hase), ha madár után: **fujj madár** (Pfuj Vogel) tiltó kifejezések ismétlése közben rálegyintünk a korbácscsal, majd **fel** vezényeljük és **hátra** parancsoljuk. Aztán pedig folytatjuk a sétát mindaddig, míg utóbb a vadak előtörésekor már vezényszó nélkül is szépen hasal a kutyánk. Ilyenkor mindig meg kell dicsérni, simogatni s ha a vad már eltűnt szemeink elől, tovább megyünk, de ne a vad nyomán, mert a szimat könnyen megzavarja a tanítványt. Így sétálunk

kutyánkkal két-három napon; mikor aztán a gyakorlat már jól megy, ismét olyan helyet választunk, ahol nincs vad, s itt előre bocsátjuk a vizslát ezen vezényszóval: **előre, keress** (Vorwärts, such). Midőn előre szalad, tartsuk folyton figyelemmel, s eleinte rövidebb, majd hosszabb időközökben hívjuk vissza, néhány percig tartsuk mellettünk, s ismét előre bocsátjuk. Ha látjuk, hogy szenvedélylyel keresgél, akkor kezdjük tanítani arra, hogy előttünk jobbra és balra, hosszú vonalban járja át a területet. Ez úgy történik, hogy midőn a vizsla jobbra szalad, mi fél-balra fordulva haladunk lassan előre, mit a vizsla észrevevén, azonnal irányt változtat és utánunk igyekszik baloldal felé; midőn pedig a baloldalon távozott volna messzebb, úgy fél-jobb fordulattal lépegetünk tovább, hogy visszatérítsük. Ha eközben a vizsla figyelmetlen találna lenni, rövidke füttyszóval lábhoz vezényeljük és megfenyegetvén, néhány percig hátul tartjuk. Olykor-olykor kézmozdulattal is mutassuk az irányt, a merre menni, illetve kerestetni akarunk, hogy a vizsla akkor is megértse szándékunkat, ha esetleg álló helyzetből irányítjuk őt. De a kézmozdulat arra is jó, hogy ha a fiatal vizslát rászoktatjuk, utóbb a legszenvedélyesebb keresés közben sem feledkezik meg a puskásról és mindig figyelemmel tart bennünket. Keresés alatt általában ne zavarjuk a kutyát gyakori füttyogetéssel, vagy pláne szólítgatással, ha t. i. jól végzi a dolgát; ellenben pedig minden hibáért figyelmeztessük. Ha vizslánk már a keresésben is ügyességet tanúsít, akkor mehetünk vele vadás területre. Itt azonban még néhányszor kísérletet teszünk, hogy a vadak láttára hasal-e, s csak úgy bocsátjuk előre, ha ez biztosan megy; de még ekkor is eleinte és pedig egy-két hónapig röviden tartjuk, vagyis nem hagyjuk messze keresni, nehogy esetleg a hévtől elragadtatván, nagy hibába essék.

Amint a fentiekből már világosan kitűnik, én a droppolásnak különösen nagy jelentőséget tulajdonítok

és pedig úgy követelem, hogy az ne a lövéskor, t. i. puskaszóra történjék, hanem azt megelőzőleg: a vadak megjelenése pillanatában. E felfogásom által igen sok híres vadász és vizslaidomítóval állok nézeteltérésben, azért szükségesnek látom e kérdést alaposabb indokolással magyarázni. Mindenekelőtt tudnunk kell, hogy a droppoltatásnak mi a tulajdonképeni célja? Akik ezt puskaszóra követelik, kétségtelenül azt akarják általa elérni, hogy vizslájukat úgy a lelőtt, mint az esetleg elhibázott, vagy lövés nélkül menekvő vadaktól visszatartsák. Én ellenben azt óhajtom, hogy a vadakra nézve félelmetes közelségbe jutott vizsla szinte eltűnjék, ne csak azért, hogy ez által a vad kevésbé riadjon meg és ne csak azért, mert azt neki üldözni nem szabad, de főképp azon célból, hogy a vizsla sohase képezzen akadályt a lövésben, mely alatt egyébként úgyis ki kell tartania a droppolással. Másrészt én a puskaszóra való droppoltatásnak azért sem vagyok barátja, mert társas vadászatok alkalmával annak zavartalan keresztülvitele teljes képtelenség. Legmegfelelőbb természetesen az olyan dressura, mely a vizslának ezen tudnivalóját kombinatív tökéletesíti, vagyis olyan formán, hogy akkor is hasaljon a vizsla, midőn vadat pillant meg és szintén akkor is, ha közelében lövés történik. A lényeg az, hogy a vizsla sem a vad láttára, sem pedig lövésre soha beneugorjék! Tulajdonképen ezen elengedhetetlen követelmény szolgálatában áll a droppolás is.

Keresés közben a fiatal vizsla eleinte mindenféle élő állatot jelez, húz és áll, feltéve, hogy fajvizslával van dolgunk, melyet az állás-ra sohasem kell tanítani; e sajátság annak ismertető jellege. De tájékozódás céljából mégis oktatnunk kell őt olyanformán, hogy ha pl. verebet, pacsirtát, vagy más efféléket állana, mindig vegyük észre és szóljunk rá hogy: **tovább** (weiter); a macskára meg: **fujj macska** (Pfujj Katze),

mert ez utóbbit szívesen megkergeti minden vizsla. Ha aztán vadra talál a kutyánk, tartsuk élénken figyelemmel, hogy szabályosan húzza és állja azt; ilyenkor közeledünk hozzá és halkán dicséretjük, s ha szépen áll, megsímogatjuk. Ha a vad magától előtörne, nyomban hasaltatjuk a kutyát, de ha a vad jól kitart, akkor — miután a növendéket az állás közben megsímogattuk, megdicsértük — lassan visszahátrálunk 15–20 lépésre és pisszentünk; ha erre el nem hagyná az állást: rövid, éles fütytyel hívjuk vissza és megdicsérvén, magunk mellett tartva odébb megyünk és vagy más oldalról eresztjük rá ugyanazon vadra, vagy ha van sok vad és hamar találhatunk másikat, akkor tovább megyünk s az elébb állott vadat teljesen elhagyjuk.

Az állásból való visszahívást különösen eleinte gyakran kell ismételni, hogy az feltétlenül biztosan menjen; de később a már begyakorolt vizslát is tegyük próbára minél többször, mert erre a gyakorlatra nagy szükségünk leend a költés ideje alatt, midőn ugyanis tájékozódni akarunk a vadállományról s vizslánkkal bejárván a határt, minden fészket számon vehetünk a nélkül, hogy a tojót felzavarnók. Vagy utóbb, ha azt akarjuk, hogy a rét-kaszások el ne rombolják a fészkeket, kaszálás előtt vizslánkkal valamennyit felkeresztjük és megjelöljük, s a kaszálás alkalmával mindeniket egy kör-folt alakjában visszahagyatjuk. De máskor is megtörténik, hogy éppen azt a vadat nem akarjuk felzavarni és lelőni, amelyiket állja a kutyánk, mert talán ezáltal a többit elzavarnók; ilyenkor is nagyon előnyös, ha vizslánkat minden vadtól biztosan vissza tudjuk vezényelni.

Ha ezek a gyakorlatok már mind jól mennek, midőn ismét áll a tanítvány, szó nélkül lassan elébe megyünk és a vadat kiugrasztjuk, vagy felrebbentjük; ugyanakkor a kutyára is rákiáltunk: **hasalj!** Lőni azonban még nem fogunk; csak ha a hasalás hibátlanul

történik, akkor két-három kísérlet után készen tartott fegyverrel ugratjuk ki a vadat, s midőn elébb a kutyára rákiáltjuk a **hasalj** vezényszót, nyomban utána elsütjük a fegyvert a levegőbe, a kutyát pedig néhány másodpercig hagyjuk kitartóan hasalni.

Tehát nehogy a vizslával ugrassuk és rebbentsük fel a vadat! Ez a vadász dolga, vagy a hajtóé, s csak nagyon biztos, fegyelmezett vizslákkal szabad megismertetni a **pr** vezényszó jelentőségét, midőn t. i. sűrű, hozzáférhetetlen helyekről beugrással kell kiűzni a vadat. Erre úgy szoktatjuk a vizslát, hogy mikor sűrű bozót előtt állja a vadat, a **pr** vezényszó hangos kiejtésével egyidejűleg követ, rögöt, vagy fadarabot dobunk elébe.

Később löjjünk le egy foglyot, fürjet, vagy fácánt, de ilyenkor álljunk a vizsla mellett, hogy el ne fusson, midőn a vadat leesni látja. Azt azután mi magunk vegyük fel, fűzzük aggatóra, dicsérjük meg a még mindig fekvő helyzetben lévő állatot s felvezényelvén, tovább megyünk. Ha a szárnyasvad lövésekor nyugodtan marad a vizsla, akkor folytatólag lőhetünk előtte nyulat, de vigyázva, csakis biztosan, nehogy félig döglötten futkározzon körülöttünk. Ha pedig véletlenül mégis rosszul lőttünk volna, annál inkább maradjunk a vizslánk mellett és bizonyosan megnyilvánuló üldözési hajlandóságában szigorú fenyegetéssel és **fujj** tiltó szóval fékezzük őt. De semmi esetre se fussunk a sebzett nyúl után, mert ezáltal nagyon visszavetnők sikerünket, minthogy a fiatal vizsla okvetlenül hajszolná a nyulat s újból elugornék utána máskor is. Azzal le kell számolni, hogy a vizslatanítás alkalmával néhány vadunk kárba vész, de a vad miatt sohasem szabad feláldozni a vizsla tanulmányát, mert az majd bőven kárpótol bennünket a kezdetben szenvedett károkért.

A tanítványvizsla előtt elejtett vadakat eleinte mindig magunk vegyük fel, sőt ha már néhányszor a

vizslával hozattuk is elő, közben-közben vegyük fel ismét magunk, hogy a vizsla reá ne szokják a lövés után való beugrásra, hanem mindig várja meg a vezényszót. Mielőtt azonban a szabadban apportiroztatnók, előbb az önmagunk által felvett vadakkal tegyünk gyakorlatot odahaza; és pedig használhatunk fácánt, foglyot, erdei szalonkát, galambot, de fürjet és vízi szalonkát ne adjunk a fiatal vizsla elé, mert ezen kicsiny állatkákat nagyon könnyen elnyelheti, vagy legalább is szétroncsolja, ami aztán szokásává válhat, ha ismételten lesz hozzá alkalma. Vadrécét is csak már később apportiroztassunk, mert ennek megkellemetlen szaga lévén, a fiatal állatot könnyen megundorítja.

Vadászatról hazatérve tehát magunkhoz vesszük a lelőtt madarat és tanítványunkkal bemegyünk a kertbe. Itt a vizslát hasaltatjuk, a vadat pedig távolabb helyen eldugjuk. Majd visszamegyünk és **fel, keresd-hozd elő!** (auf, such-apport) vezényszóval megkezdjük a házi gyakorlatot. A vizslának a feltalált vadat szépen kell szájba venni, egy fogással és nem tépázva, s így lábhoz vinni, leülni és átadni. Tehát erre tanítsuk meg őt. Ha rosszul vette fel a madarat, igazítsuk meg a szájában, ha pedig melleszténé, szóljunk rá, siessünk oda és vegyük el tőle. Ha a mellesztést, tépázást ismételten tapasztalnók, akkor a madarat belekötjük vékony ruhába és úgy apportiroztatjuk mindaddig, míg a vizsla teljes nyugodtsággal, szabályszerűen nem végzi e feladatát. Különböznél mindig tanácsos az apport madarat vékony zsineggel körülkötni, hogy a szárnyai ne csüngjenek, mert így könnyebben veszi fel a vizsla. Kölyök vizslával nyulat ne apportiroztassunk, mert nem bírja el, s csak rágódik rajta, ami szokássá is válhat. Később azonban, ha teljesen kifejlődött, ezt is rábízhatjuk, éber figyelem mellett. Mert különösen ahol kevés nyúl van, őt a vizsla rendkívül ideges lesz annak láttára, s nehezen tarthatjuk vissza a beugrástól;

hát még ha már egyet-kettőt elfogattunk, vagy csak előhozattunk is vele. Azért a nyúlövésnél főleg vigyázzunk a kutyára, hogy az pontosan hasaljon és parancsszó előtt fel ne keljen; aztán pedig iparkodjunk dögglőni a nyulat, hogy ne kellessen hajszoltatni. Különbösen se apportiroztassunk minden lelőtt nyulat, hanem vétessük fel a hajtóval vagy vegyük fel magunk, hogy a kutya megszokja a fegyelmet, s csak akkor menjen a nyúl után, ha azt neki parancsoljuk. Hogy pedig az e téren elkövethető, helyrehozhatlan hibákba ne essünk, azt ajánlom, hogy a fiatal vizslával semmi-féle társas vadászatra ne menjünk, mert az minden tekintetben igen rossz iskola neki.

Ha vizslánk az előtte lelőtt vadakat odahaza szépen apportirozza, akkor megkiséreljük kint is e gyakorlatot úgy, hogy lövés után jól kitarva hasalni hagyjuk, aztán kissé hátrálva, lábhoz pisszentjük, leültetjük, s csak midőn már teljesen meghiggadt, küldjük a vadért az előírt vezényszóval.

Mindezek figyelembe vétele mellett is megtörténhetik, hogy egyébként kitünő vizslánk mindenféle vadra és lövésre is beugrik. Ez esetben vigyünk magunkkal a vadászatra egy ügyes fiatalembert azzal az utasítással, hogy a vizslát tartsa mellettünk vezetéken, s midőn a vad előtör, vagy felrebben: mindannyiszor kiáltsa a **dropp** vezényszót, s nyomaték kedvéért húzzon rá jót a korbáccsal. Ugyanezt kell tenni lövés után is és csak akkor küldjük a vad után, ha azt kutya nélkül nem kaphatnánk meg. E gyakorlatot a teljes sikerig folytatni és ismételni kell, míg a vizsla higgadtan nem nézi a vadat és tűri a lövést is.

Azonban figyelmeztetek mindenkit, hogy e végső, goromba eljárást csak oly esetben szabad nemesfajú vizslánál alkalmazni, ha az már érett kora és sok vadászati gyakorlás dacára is szeles és szófogadatlan volna. Mert t. i. olyan csoda-vizsla nem létezik, a mely eleinte egyszer-kétszer be ne ugrnék

lövésre és el ne futna a nyúl után. De persze ügyes gyakorlás által erről csakhamar le lehet szoktatni őket.

A vízből való apportírozásra csak nyáron tanítsuk a vizslát, különösen pedig a rövidszőrűeket. Ez úgy történik, hogy eleinte 20—30 cm. mélységű sekély vízbe kenyérdarabokat dobálunk mindig beljebb-beljebb és biztatjuk a vizslát, hogy: **menj a vízbe** (geh' in's Wasser) és hagyjuk, hogy a falatokat megegye. Ha fél a víztől, ne erőltessük, hanem várjuk be a legforróbb napokat, midőn önként is óhajtja azt; ha pedig szívesen megy a sekély vízbe, úgy fokozatosan mindig mélyebbre dobáljunk neki kenyeret, mígnem csakis úszva érheti azt el. Ha pedig már az úszástól sem fél, akkor tegyünk kísérletet könnyű fadarabok bedobálásával, melyeket aztán cseréljünk ki nagyobbakkal is, mert a vízi vadak többnyire nagyok lévén, szoktatnunk kell ilyen tárgyakhoz. Folytatólag pedig lelőtt galambot, szarkát, varjút stb. dobjunk a vízbe és ha ezeket is jókedvvel hozza ki, akkor mehetünk vele vizivadászatra. De itt is tartsuk be azon szabályt, hogy kutyánk csak parancsszóra mozduljon. Vízi vadászatnál ugyanis, ha a vadász álló helyzetben van, akkor a kutyájának folyton hasalnia kell, hogy a röpködő madarak figyelmét kevésbé vonja magára; ha pedig a vadász mozog, a kutyája szorosan a baloldala mellett járjon, s a lelőtt vad után csak vezényszóra szabad elmennie. E szabály a vízi vadászatnál annyival is szigorúbban tartandó be, mert gyakran megtörténik, hogy egy-álló helyünkből rövid idő alatt 5—6 lövést is tehetünk; míg ellenben, ha már az első lövés után a vízbe eresztjük a kutyát, az lármás csobogásával bizonyára elijeszti az esetleg felénk tartó többi vadat.

Arra is figyeljen a vadász, hogy ha vizivadászatkor vizsláját kocsira veszi, takarja be jó melegen, mert könnyen megbetegszik; ha azonban nincs kellemetlen

idő, s esetleg a kocsin nem férne meg, hagyhatjuk futni is, ámbár a fiatal állatnak ez semmi esetre sem válik előnyére s csupán arra jó, hogy a meghüléstől megmentsük.

Az apportírozásra vonatkozólag általánosságban megjegyzem, hogy ezt a gyakorlatot sohasem szabad erőszakolni, hanem az ügyes tanító mindig megfigyeli, hogy a kutyájának mikor van ehhez jókedve, hajlandósága, s azt az alkalmat használja ki. Azonkívül pedig jól jegyezzük meg, hogy a p o r t í r o z á s é r t m e g v e r n i a v i z s l á t s o h a s e m s z a b a d, ha még olyan nagy hibát követett volna is el, mert ez a verés nagy kárunkra válhatik, minthogy tapasztalatok szerint sokszor megtörtént már, hogy egyszeri megverés következtében a vizsla többé szájába sem vette az apportot. Legyünk tehát türelmesek ezen gyakorlat tökéletesítésében.

Kiváló gond fordítandó arra, hogy vizslánk kétségtelenül megtudja különböztetni a **such**, az **apport** és a **such-apport** vezénylőszavak jelentőségét; azért sohase használjuk egyiket se a másik helyett. Ha t. i. olyan sértetlen vadat akarunk kerestetni vizslánkkal, mely a szemeink előtt el van rejtőzve, akkor azt vezényeljük, hogy: **such**, vagy **such schön**; ha lelőttük a vadat úgy, hogy azt a kutya is látja, akkor mondjuk, hogy: **apport**; ha pedig a lelőtt, vagy sebzett vadat nem lehet látni, csak sejtjük, hogy körülbelül hol lesz feltalálható, akkor vezényeljük azt, hogy: **such-apport**. (Ezen vezénylőszavakat rendszeren némi toldalékkal szokták használni, pl. **such schön**; **such hinein**; **such weiter**; **alo weiter** **such schön**; **apport schön**; **such apport schön**; **weiter such apport** stb.) A fentirt szabály betartása főképp azért lényeges, mert mint tapasztalni fogjuk, a vizsla minden vezényszóra más és más ambícióval dolgozik. Innen van az, hogy egy jól bevezetett vizsla a **such-apport** vezényszóra teljes

kimerülésig képes keresni, ha sebzett vadat nem talál, mert jól tudja, hogy a vezényszó azt jelenti, hogy elveszett a sebzett vad, s azt neki kell megtalálnia. De a **such-appoint** vezényszó alkalmazásánál nagyon vigyázzunk a vizsla vezetése körül, mert ezt igen gyakran szokták elhibázni. Ugyanis szoktassuk a vizslát úgy, hogy e vezényszó után intésre és kézmozdulatra bizonyos irányban induljon keresni a nélkül, hogy mi vele mennénk. Mert az a legrosszabb szokás, ha a vadász együtt megy keresni az elejtett vadat a vizslájával, minthogy ilyenkor keresztül-kasul járván, eltapossa a vezető nyomot s a vizsla minden támaszték nélkül nyargalász, legtöbbször eredménytelenül. És az ilyen szoktatásnak a legtermészetesebb következménye az lesz, hogy a vizsla csak kíséret mellett fogja keresni az elejtett vadakat, de egyedül 10—15 lépésnél tovább nem megy a sűrűbe. Az ilyen vizsla pedig egy fabatkát sem ér. A jó apportörnek az a kötelessége, hogy a **such-appoint** vezényszóra, megmutatott irányban, minden kíséret és nógatás nélkül elindul keresni és keres mindaddig, míg a vadat fel nem találja, vagy fütyölővel vissza nem parancsolják. Ilyenkor megtörténik, hogy egy kilométernyi távolságból hozza elő a meglőtt vadat a nélkül, hogy a gazdája egy lépést is tett volna a lövés helyétől.

Ha a fiatal vizslát úgy tanítjuk apportírozni, hogy egy öregebb vizslával hozatjuk el az eldobott, vagy elrejtett tárgyakat, akkor a fiatal tanítványt tartjuk fogva magunk mellett; ha pedig az öregebb vizsla mutatványai után ötet akarnók próbára tenni, ilyenkor meg az öreg vizslát fogjuk vissza. Mert ha az apport után egyszerre fut mind a két kutya, nagyon gyakran megtörténik, hogy az öregebb csupa irigységből elmarja a fiataalt, a mi aztán a gyakorlat sikerére utóbb is rossz hatással szokott lenni.

A vizslakölyök tanítása alkalmával a már kitaní-

tott öregebb vizsláknak akkor is nagy hasznát vehetjük, midőn nehéz mezőnyben tartunk gyakorlatot; pl. nádasban, tüskés-bokros helyeken, vizes berkekben, vagy éppen vízben. Ilyenkor legcélszerűbb a tanítványt, szabadon eresztetni és csak az öreg vizslának vezényelünk röviden, hangosan. A kölyökkvizsla eleinte csak nyüszít, menne is, nem is, de végre annyira neki lelkesül a jó példán, hogy mindent szépen utána csinál.

Az eddigiekben csupán a mezei vadászatra való bevezetésről szólottam azon határozott szándékkal, hogy csakis annak végső folyományaképpen fogom megismertetni a módozatokat, melyekkel a vizslát az erdei vadászatra tanítjuk. Mert t. i. ennek feltétlen alapkelléke az, hogy vizslánk a mezőn ne csak engedelmes, de már alaposan gyakorlott is legyen. Énnél fogva szabály gyanánt mondhatnók, hogy fiatal vizslával erdőben, fedett terepen vadászni elhibázott dolog, a minek természetes következménye az szokott lenni, hogy a különben értékes, tanulékony állat oly hibákat ölt magára, melyekből többé sohasem vetköztethető ki. Tehát mielőtt vizslánkkal az erdőbe mennénk, elébb a mezőn szerezünk kellő gyakorlatot és biztosítékot minden tudnivalókban.

Az erdei dressurát lehetőleg szálas erdőben kezdjük meg, ahol kutyánktól csak a ritkásan álló fák törzse takar el bennünket olykor-olykor rövid időre. Itt lassacskán hozzászokik az önálló munkához és ahhoz is, hogy éberebb figyelemmel ügyeljen ránk; de egyszerűsmind magunk is fokozott éberséggel figyeljünk ő rá. Eleinte csak a megszokott modorban gyakoroljuk, különös tekintettel arra, hogy a mezőn követelt szabályokat itt is pontosan betartsa. De legfőképpen tökéletesítsük azon eléggé nem hangsúlyozható kíváncsi pontosságában, hogy egy bizonyos fütty-szóra minden körülmények között azonnal visszatérjen

hozzánk és pedig akkor is, ha pl. vadat áll. Ez az erdei vadászatnál a legfőbb követelmény, minthogy a fák és a bokrok nagyon sokszor eltakarják előlünk a vizslát, illetve minket a vizsla elől és végtelen bosszúságok származhatnak abból, ha ilyenkor a vizsla a gazdáját, az meg a vizsláját keresi és csak hosszas kiabálás és hajsza árán találják fel egymást.

Az erdei vizslászat legérdekesebb tárgya a szalonkázás lévén, erről külön is meg kell emlékeznem anynyival inkább, mert ezen célra nem minden vizsla alkalmas. Aki súlyt fektet arra, hogy vizslája az erdei szalonkát ne csak apportirozza, de azt különlegesen keresse és állja is, annak fel kell használni minden alkalmat, hogy kutyájával a szalonkát alaposan megismertesse. Kezdetben csak odahaza tartunk gyakorlatot egy-egy aggatóra került szalonkával, melyet sűrű bokrok tövébe és faágakra rejtünk el vizslánk elől és szoktassuk a szalonka szagához gyakori apportirozással; de különösen gyakoroljuk a kitartó keresésben. Ha aztán az erdőbe visszük a vizslát, hogy megtanuljon szalonkázni, akkor lehetőleg mindig csendes, szép időben menjünk, hogy az időjárás, kivált a szél ne zavarja őt. Busirozás után maradunk kint esti húzáson is, hogy vizslánk minden oldalról és minél huzamosabban foglalkozhassék ezen különleges vaddal, mely a vadászati igényeket elválasztó hosszú időközökben igen könnyen feledésbe megy a keveset gyakorolt vizsla előtt. Pedig minden vizslának kétszerezi az értékét azon érdeme, ha az erdei szalonkát biztosan keresi, jelzi, állja és a lelőtt szalonkát előteremti a fatetejéről is.

Az erdőben előforduló egyéb szárnyas vadakra nem szükséges a vizslát külön dressirozni; a mezei tanítás után azokra is alkalmassá válik, csak a munkáját kell mindig figyelemmel kíséreni, mert ha a vizsla észreveszi, hogy magára van hagyatva, akkor igen hamar kedvet kap holmi bűnös tevékenységre. Az erdei

nagy vadakra annyiban használjuk a vizslát, hogy azokat felkeresse és szintén állja. Ezt is inkább csak erdész emberek teszik, bizonyos tájékozódás céljából. Ámbár nem ritka eset, hogy a jól beavadászott vizsla vezényszóra lefogja a sebzett őzet, sőt megállítja a beteg szarvast is.

E fejezet keretében még arra nézve kell utbagazítást adnom, hogy miként tanítsuk meg a vizslát a kocsira való felugrásra és elhelyezkedésre. Ez ugyanis nélkülözhetetlen tudnivaló és nagyon lényeges, hogy bizonyos rend szerint történjék.

Ha magunk neveljük a vizslát, akkor már kölyök korában tanítgassuk, hogy lócára, székre, alacsonyabb fa-, vagy körakásra felugorjék és pedig mindig **hopp** vezényszóra, miközben jobb kezünkkel mutatjuk neki a helyet, ahova ugornia kell, vagy pedig kenyérdarabkát dobunk oda. Később szánkóba, majd alacsonyabb kocsiba ugratjuk és pedig úgy, hogy elébb magunk fel ülünk és a vezényszó ismétlése után mutatjuk a kenyérdarabot, s ha felugrik, oda is adjuk neki és megdicsérfjük. Majd arra tanítjuk, hogy magában is felugorjék oda, ahova mutatunk. Ha aztán a felugrás már jól megy, akkor szoktassuk úgy a vizslánkat, hogy ha bakra kell felugornia, ott a kocsis lába mellett ülve helyezkedjék el, a lovak felé fordulva, vagy a kocsis lábai alatt keresztülnyújtózva; ha pedig hátul kell helyet foglalnia, akkor vagy keresztben álljon, vagy feküdjék.

Természetesen eme gyakorlatokra csak üres gyomorral kényszerítsük az állatot, tehát mindig etetés előtt, mert ilyenkor nemcsak hogy szívesen erőlködik a kenyérdarabok után, de másrészt tele gyomorral kedve sincs és nem is bír ugorni, s ha mégis erőltetnők, rendszeren az ellenkező eredményhez jutunk, t. i. a kutya félni fog e gyakorlattól. Így járunk akkor is, ha pl. olyan helyre ugratjuk a vizslát, ahonnan az visszaesik, vagy ahol megüti magát; azért kezdetben

nem szabad magas- és szűk feljáratu kocsiba se ugratni.

Végül néhány általános szabályt jegyzek fel. Ilyen pl. hogy a vezényszó és a fütty hangja mindig arányban legyen a távolsággal, mert a lármás vezénylés nemcsak ízléstelen dolog, de rossz eredményre is vezet, mert ha a vizsla megszokja, akkor normális hangot észre sem fog venni; vizslánkat sohase adjuk kölcsön; a megérdemelt dicséretet sohase mulasszuk el és a büntetésben tartunk mértéket; a kutyát kikötve püfölni, rugdalni tisztességes emberhez nem illő szívtelenség. Nézetem az, hogy okos bánásmód mellett, szép szóval és egy kis ártatlan korbácscsal többre jutunk a vizslatanításban is, mint az úgynevezett parforce (kényszer) dressura durva eszközeivel. Aki kételkedik ezen állításomban, tegyen kísérletet; csak arra figyelmeztetem ismételten, hogy a vadászatra való kitartás leírt elvei mellett én mindig faj-vizslát értek.

Azt talán fölösleges is mondanom, hogy a már egyszer kiképzett vizslát csak folytonos használattal tarthatjuk meg tudományában, mert vadászati gyakorlatok hiján minden előző fáradozásunk lassacskán kárba vész, s kutyánk jó tulajdonságaiból csak azokat fogjuk találni, melyek faj-jelleg gyanánt benne születtek. A hivatalokba nyugözött városi urak drága kutyáinál e jelenség igen gyakran észlelhető. De éppen azért, mert jól tudjuk, hogy a vizsla minden tudományának a gyakorlat képezi legfőbb alapföltételét: mindenkinek azt ajánlom, hogy a dressurát ne érvényesítse olyan értelemben, hogy azzal vizsláját nyomorult rabszolgamódon tarthassa maga mellett. Hanem igenis a vadászaton, s olyan helyeken, hol a vizsla kellemetlenségeket okozhat: engedelem és vezényszó nélkül ne merjen az egy tapodtat se mozdulni a gazdája lábától. Máshol meg, ha t. i. kertben, parkban, mezőn, réten, slb. sétálunk, különösen a magunk vadászterületén, ne

tiltsuk meg annak a szegény állatnak, hogy néha-néha jól kifuthassa magát és kedvére játszadozzon, mert ezáltal nemcsak testben edződik, izmosodik, de bátrabb, leleményesebb, éberebb is lesz és a szaglása is finomodik. Természetesen ilyenkor is szemmel kell tartani; de minél többször adunk neki ilyen szabad mozgásra és önállóságra alkalmat, annál komolyabb és szófogadóbb lesz a tilalmakkal szemben.

A vizslatanításról mondottak befejezéséül utalok azon teendőkre is, melyek akkor válnak szükségessé, ha valaki kitanítás céljából másnak adja át vizsláját. Ilyenkor a kölcsönös kívánalmakat kicsinyes részletességig írásba kell foglalni. És pedig ne csak azt írjuk be a szerződésbe, hogy mit kívánunk majdan a kitanított vizslától, de világosan kiteendő az is, hogy a kész vizsla hol- és hogyan lesz kipróbálva? Meg kell állapítani, hogy a tanító mily összeg erejéig felelős az állatért, ha az bebizonyíthatólag az ő hibája folytán elpusztulna, vagy nyomorékká lenne? Ezek csak a főbb pontozatok, melyeken kívül mindenki a saját körülményei szerint részletezze még a lényegtelennek látszó dolgokat is, mert a mily könnyű a növendék vizslát jó haszon reményében tanításra elvállalni, épp oly nehéz azt teljes megelégedésre visszaszolgáltatni!

Különösen figyelmeztetek pedig mindenkit, akinek valaha idegen vizsla kerül a gondozása alá, hogy ha az állattal valami baj történnék, pl. súlyosabb betegségbe esnék, az esetben okvetlenül nézesse meg állatorvossal, sőt kérjen írásbeli nyilatkozatot is a betegség magyarázatául, hogy ha t. i. az eb az ő hibáján kívül elpusztulna, mindenképen fedezve legyen, mert abból igen kényes kérdések származhatnak.

Végül itt találok még helyénvalónak óva inteni a vizslatulajdonosokat és vizslaidomítókat, hogy ne legyenek elbizakodva az iránt, mintha a vizslakutya kivételt képezne a vadászati törvény 14. §-a alól, mert

a m. kir. Kuria 1899. évben 12,479. sz. alatt erre nézve a következőkép döntött: Az idegen vadászterületen futkozó eb, ha az vadász-eb volt is, kóbor ebnek tekintendő, s ha kóborlása közben nyakláncot, vagy szíjat viselt volna is, az 1883. XX. t.-c. 14. §-a szerint büntetlenül elpusztítható.

III.

A vizsla egészségének ápolása és gyógykezelése.

E fejezet érdemében mindenekelőtt gondoljunk arra, hogy egy jó vizsla mily értéket képvisel akár a hivatásos, akár a passionátus vadász birtokában. Ily értelemben ez nem üzlettárgy, s mint helyesen mondani szokták: azt pénzzel megfizetni, vagy kárpótolni nem lehet. De éppen ezen oknál fogva utalok a legszorgosabb éberségre, melyet kedvenc állatunk érdekében kifejtünk nemcsak szükséges, de szorosán véve erkölcsi kötelességünk is. Az állat szóhiányát pótolja a mi szemünk és értelmi fensőbbiségünk, melyhez mindenkor csatlakozzék az emberies, gyöngéd érzület. Aki ezek birtokában óhajtja gyámolítani leghűségesebb szolgáját, annak tudnivalók gyanánt a következőket ajánlom.

Az állatok egészségének egyik legfőbb alapföltételét kétségtelenül az élelmezés képezi, azért tartasuk be szigorúan és lelkismeretesen az erre vonatkozólag elmondott szabályokat. Továbbá ha csak lehetséges, minél gyakrabban legyünk jelen kutyánk etetésénél és ismételten figyelmeztessük a cselédséget, hogy sem forró, sem pedig teljesen hideg főtt ételt nem szabad adni az állatnak. Hasonlóan kötelességgé tés-

sék jelenteni, ha az állat meg nem enné rendes ételét, mert ez legtöbbször betegségnek a jele.

A vizslának mindig száraz és tiszta fekvőhelye legyen. Az istálló azért nem célszerű, mert az erős ammoniak-szag gyöngíti a vizsla orrát. Hasonló oknál fogva ne szoktassuk a vizslát a kályha mellé, mert a nagy meleg is árt a szaglási idegeknek. Részemről legkevésbé sem helytelenítem azt a szokást, hogy a vizsla többnyire a szobában, vagy a folyosón tartózkodjék, ha t. i. otthon van. Egy igazi vadásznak az sohasem kellemetlen, ha vizsláját folyton maga mellett látja; hogy pedig másoknak ne legyen kellemetlen, arról a dressura által gondoskodik. Azonkívül nagy előnye ennek az, hogy a vizsla így nem csavarg, nincs kiteve annyira a megmaratás veszélyének és — ami sok helyen lényeges dolog — a megmérgezetetésnek sem. Gondunkat képezze az is, hogy vizslánk a tisztaság tekintetében el ne legyen hanyagolva. Különösen a hosszúsőrű állatokat gyakrabban ki kell fésülni és kefélni, sőt meg is fürösztetni. Lényeges ez annál is inkább, mert önmagunknak sem kellemes, ha a piszoktól bűdös állat jár és lakik velünk, de a tisztaság azonkívül nagy hatással van az állat egészségére és fejlődésére különösen. Arra is kell azonban vigyázni, hogy a vizsla tisztántartása hogyan történik, mert ha valami rosszakaratú cseléd bosszúságtól eltelve cselekszi, akkor nem lesz benne köszönet. A fésülésnél lassan és gyöngéden kell dolgozni, hogy a bőrt fel ne hasogassa és a szőrt ne tépje; a kefélésnél és fürösztésnél vigyázni kell a szemekre, a fülek belsejét pedig a lehető leggyöngédebben kell tisztogatni, mert az nagyon érzékeny és hamar kisebesedik. Fürösztés után a vizslát száraz, meleg, zárt helyre vigyük, mert a szabadban nedves testtel újabb piszkot szed magába és könnyen meg is betegszik.

A tisztántartás eszközeit illetőleg azt tanácsolom, hogy mellőzve holmi nagy hangon hirdetett alpakka

fésűt és drótkefét, — melyek mitsem érnek, — egyszerű erős szarufésűt és gyökérkefét használjunk. Törlőnek legjobb egy pokróc darab, a fülek mosogatására pedig vékony, puha vászon.

A gondos ápolás kétségtelenül nagy biztosíték az állat épségben maradására, de mindamellett megtörténhetik, hogy a vizsla beteg lesz és pedig különböző jelenségek között. A leggyakoribb betegségek egyike **a bőrbaj**. Az állat testén kosz-szerű szenny keletkezik, mely körül a szőrözet teljesen kihull. Gyógyítása úgy történik, hogy 3—4 pakli olcsó pipadohányt 5—6 liter forró vízben lefedve fél napig áztatunk, azután a dohányt jól kifacsarjuk, s ezzel a lével mindennap bedörzsöljük az állat testét; ez alkalommal a szemek körül óvatosak legyünk, mert a dohányle nagyon égeti, ha bele cseppen. Ugyanazon hatást érjük el kreolin, lysol, vagy karbol oldattal is. Természetesen ezen kezelésnél főkéllék, hogy az állat tiszta, száraz helyen tartassék.

Veszedelemesebb bőrbaj az, midőn az eb testén apró genyes hólyagocskák keletkeznek, melyek oly nagyfokú viszketegséget okoznak, hogy az állat kínjában lenyalja az egész szőrözetét; néha azonban viszketegség nélkül is előfordul. Ez az úgynevezett „**Eccéma**“. Ha az állatorvos rendel rá gyógyszert, akkor annak használata közben a kutyára szájkosarat kell tenni. Megjegyzem, hogy én ezt a bőrbetegséget is szerencsésen gyógyítottam már több esetben úgy, hogy egy deci langyos vízbe öntöttem 10—15 csepp kreolint és ezen keverékkel a beteg testrészt napjában kétszer bedörzsöltem, jobban mondva erősen lemostam. Ez a bőrbetegség gyakrabban a hosszúszőrű vizsláknál jelentkezik és pedig főképp a nyári hőség idejében, azért is tanácsos a hosszúszőrű vizslákat legalább minden két esztendőben egyszer, július elején lenyírni (birkanyíró ollóval), ami a vadászatban is nagy könnyebbséget eredményez. Igaz, hogy ez

által a vizsla egy időre elveszíti külső díszét, de ennél lényegesebb az egészsége. A bőrbeteg kutyát lehetőleg mindjárt különítsük el a többitől és a lakószobában se tartsuk.

Szintén gyakori vizslabetegség a **szembaj**. Ez többféle lehet. Van gyuladás, könnyesség, csipa és kosz. A szemgyuladás keletkezhetik meghüléstől, ütéstől, idegen tárgyaktól (fű, fűmag, túske, por, mész, dohány stb.). Ha a gyuladt szemben nem találunk semmiféle eltávolítható idegen tárgyat, akkor a bajt orvosolhatjuk hideg borogatással, aludt-tejjel, mely utóbbi kis adagokban a beteg szembe nyomogatjuk. Főkéllék, hogy a betegség tartama alatt óvjuk az állatot a hidegtől, széltől, portól és fáradalmaktól; tehát vadászatra se használjuk. Azonkívül pedig ha állatorvossal értekezni nem volna módunkban, legalább a gyógyszerésztől kérjünk gyuladásos szemre egy kis orvosságot, melyből esténként csepegtessünk a vizsla szemébe.

A vizsla szemeinek folytonos könnyezését hasonló okok idézhetik elő, mint a gyuladást és hasonlóképpen is gyógykezeljük. Nagyon előnyös azonkívül a baj orvoslására, ha az állat beteg szemét minden reggel előbb vizes, aztán száraz tiszta ruhával megtörülgetjük.

A vizsla-kutyák szemeinek csipásodását legtöbb esetben a helytelen élelmezés okozza t. i. a sok hús és zsíros ételek. Ha tehát állatunk e bajba esik, változtassunk az étrenden, az előirt rendszer szerint. Van azonban másfajta csipásodás is, mely inkább sárgás geny alakjában mutatkozik a vizslák szemében. Ez a szemgyuladással együtt jár és attól kapja a vizsla, ha nehéz terepen vadászik, miközben nád, sás, kemény fű, vagy ágak beleszúrnak és belevágódnak a szemébe; ilyenkor néha külső hályog is keletkezik a beteg szemén. Ha ezt tapasztalnók, akkor a vizslát

teljes nyugalomban kell tartani és mindenekelőtt szemvízzel gyógyítsuk a gyuladást, aztán pedig finom fehér cukorport vékony papírcsővön át fújjunk a szemébe, mi által a hályog lassan lehámlik és teljesen begyógyul, hacsak a szemgolyó, vagy a szemlencse nem lett megsértve.

A szemeken jelentkező koszosodással egyidejűleg a szemkörüli szőrözet is kihull, s erről lehet felismerni. E betegségnek forrása a tisztátalanság és biztos orvossága a fertőtlenítő szerekkel való gyakori mosogatás, óvatosan alkalmazva és tisztántartással párosítva.

Gyakran tapasztalható betegség a kutyáknál a **fülfájás** is. Ennek okául a balhiedelem általában holmi férgeket kárhoztat, pedig az egész baj a hanyagság-, az állattal való nemtörődömség szüleménye. Mikor ugyanis kutyánk a fejét rázva, csattogtatja füleit, vagy mikor hátulsó lábaival véresre kaparja azt, akkor nem cselekszik mást, mint hogy a fülek kagylójában megkeményedett zsiradék-szülte viszketegséget csillapítja. E bajnak elhanyagolása nemcsak türehetlenné teszi az állat közellétét, de könnyen vesztét is okozhatja a betegnek, mert a kínos szenvedés következtében dühösségbe is eshetik. Pedig mily könnyű e bajnak orvoslása! Ha észrevesszük (és pedig észre kell vennünk!), hogy vizslánknak a füle belülről nagyon piszkos, ami kellemetlen szaga által is elárulja magát-, langyos vízbe mártott, igen puha és vékony ruhadarabbal jó mélyen kitörülgetjük azt, de nagyon óvatosan, mert a fül belső fala könnyen kisebesedik. E közben a fülek tövét morzsolgassuk meg ujjainkkal, a mi az állatnak különösen jól esik. Ha pedig az összegyülemlett fülpiszok már viszketegséget idézett volna elő, s az állat vakaróznék, vagy a fejét rázogattja, — miközben a füllebenyek néha ki is sebesednek, — akkor öntsünk valami olcsó kanálba egy kis tiszta sárga olajat vagy glicerint, melegítsük meg azt langyosra s aztán mind-

két fülbe öntsünk ebből egy-egy gyűszűnyit. Ezalatt a fejet tartsuk jól oldalt fekve, hogy az olaj minél mélyebbre hatolhasson, s közben folyton morzsolgassuk a fülek tövét. Ez a művelet mindig az udvaron történjék, mert az eb az olajöntés után erősen rázza a fejét és a füleiből kiföccsenő olaj bepiszkolná a házat. Sőt midőn már jól kirázta magát, akkor a füleit kívül-belül törülgessük meg, nehogy a szoba padlójára feküdvén, azt és egyebet bepiszkoljon. Ezt kell ismételni néhányszor, s ha azután a füleket még langyos vízzel is kimosogatjuk, a bajnak bizton nyoma vész. Néha bolha, légy, vagy más efféle bogár is bejut a kutya fülébe, s ez nagyon megzavarja őt úgy, hogy nyugtalanul futkos és folyton rázza a fejét. Ilyenkor öntsünk a füleibe tiszta, langyos vizet, vagy a biztosabb siker kedvéért szintén egy kevés olajat.

Nem ritka betegség a kutyáknál az **orr-baj** sem, ami tulajdonképpen belső eredetű s jellegében nagyon hasonlít az influenzához; a kutyánál szopornyikának (zsigora) nevezik. Ezt többnyire meghűléstől kapja az állat és abban nyilvánul, hogy egész testében elbágyad és folyton prüszög, miközben az orrán át genyes váladékot távolít el. Orvoslásul tartsuk a kutyát zárt, meleg helyen; napközben könnyű ételekkel etessük, este pedig adjunk a szájába 5—6 csepp aconit-tal itatott fehércukor darabkát; ugyanezen orvosságot beadhatjuk tejben, vagy kenyéren is. (Az aconit méreg, csak orvosi rendelvénynyel kapható.) Ha a szopornyika következtében a kutya orra kisebesednék, — ami gyakori eset, — azt sőtalan marha faggyúval, vagy szarvas faggyúval kenegessük. (Faggyúgyertyával nem szabad, mert abban maró szóda van.) A szopornyikás kutyát lehetőleg teljesen óvjuk a szabad levegőtől, legfeljebb tisztulás végett engedjük ki néhány percre, s aztán csak sietve meleg, zárt helyre vigyük ismét.

A szopornyikánál veszedelmesebb az úgynevezett

kutyabetegség. (Némelyek ezt nevezik zsigorának.) Ez többnyire az egy évnél fiatalabb állatokat tizedeli meg, de ismét csak azért, mert a hanyagság, nembánomság ajtót nyit neki. Ugyanis e betegség leggyakrabban emésztési zavaroktól származik, melyhez később a belszervek teljes pangása következtében vérbomlás áll be, a pusztulással kapcsolatban. A bajnak külső jelensége abban nyilvánul, hogy az állat nem eszik, bágyadt, szomorúan néz, keveset mozog, napról-napra gyengül és csendesen kimulik. Ennek is egyszerű az orvossága, csak hogy azt egy kis éberségnek kell megelőzni! Nekem — hál' Istennek — így még egy kutyám sem döglött el, pedig mind magam nevelem és mindig van egynéhány. De a szemeim nyitva vannak ám nemcsak akkor, midőn a ropogós bankókat fizetik értök, hanem mindig, amikor bármelyik megjelen előttem. Egy tekintetéből leolvasom, ha valamelyiknek baja van és ott vagyok mindjárt a legegyszerűbb orvosszerrel, mely azonban alkalmas arra, hogy idejében nagyobb bajnak is elejét vegye. Így van ez a kutyabetegségnél is. Akkor már rendesen késő, midőn az állat elgyöngülve dülöngél, de akkor még nem, midőn a cseléd először jelenti, hogy a kutya nem ette meg a rendszer ételét. Mert így kezdődik ám ez a betegség is. És ha a fiatal állat, — mely különben sohase bír eltelleni az evéssel, — étvágytalanságot tanúsít, akkor baj van a gyomrában, s ilyenkor ha török-szakad, bele kell diktálni a kénport; ha az ételt nem enne meg, akkor langyos tejben elkeverve, kortyonként bele is erőszakolhatjuk. De már előbb is meg kell tenni mindent, hogy e veszedelmes bajba ne essék. Azért hangsúlyoztam az ételrendnél, hogy minden vizslának egy éves koráig hetenkint, — egy éves korán túl havonként egy evőkanálnyi kénpor adassék az ételébe. Ez az egyszerű orvosság elejét veszi az emésztési zavaroknak s mert a vérre is tisztítólag hat: végeredményében a kutyabetegségnek legbiz-

tosabb ellenszere. A siker biztosítása érdekében a beteg állatot ez esetben is meleg, száraz helyen tartsuk és ételül egész napra csupán egy liter forralt, langyos tejet adjunk neki, kénporral keverve. Semmiféle más ételt ne kapjon legalább egy hétig, vagyis míg túl nincs a veszélyen, de még azután is jó darabig óvjuk a nehéz ételektől és a túlságos jóllakástól.

Gyakran szenved az eb szorulásban is, mikor t. i. erőlködve trágyázik, vagy étvágytalan. Ilyenkor csak tejjel etessük néhány napig és pedig az aludttej magában is hatásos orvosság, az édestejet pedig adjuk neki langyosra melegítve és kénporral keverve.

Ellenben, ha az ebnek feltűnő hasmenése volna, akkor ne adjunk neki semmiféle tejet, hanem minél gyakrabban meleg burgonyalevest, melyben előzőleg oldjunk fel egy-egy evőkanányi közönséges keményítőt. De ugyanekkor főkellék, hogy a beteg állat mindig száraz és meleg helyen tartózkodjék, sőt tanácsos a hasmenéses ebnek a derekát meleg pokróccal, vagy kendővel is átkötni.

A belső jellegű betegségek között megemlítem a kutyáknál gyakran tapasztalható **gilisztákat** is, melyek t. i. a kutyák belein élődnek és elvonják az állat tápanyagait, meg emésztési zavarokat idéznek elő, s ezáltal néha nagyobb betegségeknek nyitnak utat.

Ha azt tapasztaljuk, hogy a vizsla ürülékében közönséges giliszták jelentkeznek, akkor mindenekelőtt koplaltassuk meg a vizslát teljes 24 óráig; aztán háromszötök tökmagból 50 szemet törjünk össze kis gombóc alakba, ezt adjuk be a vizslának és öntsünk utána még $\frac{1}{3}$ részben langyos vízzel jól összerázott egy deci ricinus olajat. Ezt az eljárást hetenkint ismételjük addig, míg a gilisztát el nem veszi.

Ugyancsak a giliszták ellen alkalmas eljárás az is, hogy a pirosra érett vadrózsabogyót mozsártörőben összezúzzuk s egy kevés sós zsírral keverve naponként két félökölnyi gombócot beadunk a vizslának.

Tenyészik a kutyákban egy másfajta giliszta is, az ú. n. **Echinococcus**, mely a kutyának egyáltalán semmi tekintetben sem ártalmas, de annál veszedelmesebb az emberre. Ugyanis az echinococcus csirái a kutya végbelein át a szabadba jutnak s miközben a kutya magamagát és társait nyalogatja, ezen giliszta-csirák a nyelvére tapadnak s onnét ismét a test egyéb részeire vitetnek át. Ha már most az ember történetesen ilyenkor foglalkozik a kutyával s a parányi csirákat kezeivel a saját ételére viszi át, vagy a pipával, szivarral, fütyölővel veszi be a saját testébe, akkor egy nagy veszedelem keletkezhetik, mert az echinococcus az emberben addig vándorol, míg végre a májba jut és ott gyógyíthatatlan betegséget okoz! Ezen szörnyű eshetőség elhárítása céljából azt tanácslom minden ebtulajdonosnak és különösen a vadászoknak, hogy kutyáik dédelgetésével ne menjenek túlzásba; veszedelmes könnyelműség a kutyákat ágyba, diványra fektetni, az emberek tányéraiból etetni, azokat csókolni, ölelgetni. Szerethetjük állatainkat és megtehetünk azoknak jóléteért mindent módjával és okos szerrel, de a leghumánusabb bánásmód mellett is tegyünk illendő különbséget az ember és állat között. Egyébként pedig tartsuk szabály gyanánt, hogy ha a kutyával foglalkozunk, ha t. i. tanítjuk, tisztogatjuk, etetjük, gyógyítjuk vagy játszunk vele, azután mindig mossuk meg kezeinket és pedig vagy jó lúgos házi szappannal, vagy kreolin szappannal, vagy ha van kéznél, egypár csepp kreolint vagy karbol-oldatot öntsünk a mosdóvizbe, miáltal minden veszedelemnek elejét vesszük.

Az élősdiék sorában meg kell emlékeznem a bolhákról is, melyek ellen tanácsos az eb fekvőhelye alá időnkint friss fahamut hinteni és arra tenni a szalmát vagy pokrócot. Továbbá a kullancs is gyakori vendég az ebek testén. Ha vizslánkban már befurakodva látnánk ezt a vérszopó férget, akkor gyufa-

szál végével cseppentsünk rá valami égető, erős szert, pl. kreolint, lysolt, sublimátot stb., de sohase tépjük ki, mert ha a feje bentszakad, akkor néha még egy esztendeig is viszketetést okoz, míg ellenben, ha teleszívja magát, úgylis kihull.

A vizslák betegségei között igen gyakran találkozunk a különböző **mérgezések** eseteivel is. Sokszor a szándékos rosszakaratnak esik áldozatul a szegény, jóhiszemű állat, de sokszor meg önmagát keveri bajba a falánksága által, különösen midőn fiatal korában úton-útfélen felszed mindenféle dögöt, egeret, patkányt, madarat stb. A mérgezés jelensége legtöbbször abban nyilvánul, hogy az állat kihányja a rendes ételét, bágyadtan fekszik, gyakran szomjazik, majd később szédelegve dülöngél, görcsösen rángatózik és végül erős vérömlés között kimúlik; a vére ilyenkor sötét feketés színű. Ha gyanú támad az iránt, hogy vizslánk mérgezésbe esett, azonnal kérjük az állatorvos segítségét. Ha pedig orvos nem volna kéznél, akkor egy kis tálban, miként a borbély szokta, csináljunk meleg szappanos vizet háziszappannal s abból erőszakoljunk a kutyába egy liternyit: ha ettől egy negyedóra alatt nem fog hányni, akkor ismét egy litert. Ha a vizsla a szappanos víztől kihányja a benne lévő ételeket, akkor egy negyedóráig pihentetjük, azután pedig langyos tejet adunk neki, amennyit csak megeszik, sőt erőszakkal is beleöntjük, mert ez ellenszere a legközönségesebb mérgeknek. Mindezek után is lehetőleg mihamarabb mutassuk meg a vizslát az állatorvosnak, hogy hatásos ellenszerekkel elejét vegye annak, hogy a mérge felszívódjék a vérbe, mert ha ez az emésztés folytán már megtörtént, akkor többé nincs mentség: a vérbomlás menthetetlenül elpusztítja.

Különben a mérgezések alkalmával csak nagy ritkán van alkalmunk próbálgatni is a segítő szereket, mert legtöbbször néhány perc alatt kimúlik az állat, mely mérgezett falatot evett; gyakran mindjárt ott a

helyszínén. E veszedelem ellen is legbiztosabb oltalom a vizslák gondos élelmezése, jóltartása; de a mellett is szükséges, hogy különösen a falánkságra hajlandó fiatal vizslákat folyton szemmel tartsuk, ne csak otthon, hanem a házon kívül is, főképp a hol és a midőn a mezőgazdaságokban és erdőkben az egereket és a kárteknony állatokat mérgezéssel szokták pusztítani.

Végül általánosan ismeretes a kutyák legveszedelmesebb betegsége: a veszettség, vagy ebdüh. A közhiedelem szerint ezt megkaphatja az állat forró ételtől, fogzási fájdalomtól, szomjuságtól és a nemi ösztön eltiltásától is. De ez alapján véve téves feltevés, tájékozatlanságból fakadó szófiabeszéd. A valóság az, hogy a veszettséget csakis külső fertőzés idézheti elő olyanformán, hogy a beteg állat marás, harapás által megfertőzi a másikat és az ismét tovább folytatja a fertőzést. Ámbár szakemberek azt sem tartják lehetetlennek, hogy pl. némely eb a veszettség csiráit anyjának méhéből hozza magával a világra, átöröklés útján.

E betegségnek feltűnő jelensége abban nyilvánul, hogy az ebnek közönséges viselkedése teljesen megváltozik. Néha a különben nyugodt állat hirtelen játékos, virgonc lesz, ugrál, futkos és e közben mindenkihez és mindenhez kapkod és ingerült, minden ok nélkül is. Máskor meg bágyadt, nem eszik, nem iszik, bujkál, kerüli még a gazdáját is; majd a betegség előrehaladtával szemei zavarosak és szájából habos nyál csurog. Ezidőtájt rendesen elhagyja otthonát és céltalanul, lassan ügetve fut. Minthogy pedig ezalatt látóképessége is folyton gyöngül, ennek következtében gyakran neki megy mindenféle tárgynak, a mi útjába akad, s azokat ingerülten harapja, marja. Ha aztán véletlenül emberrel vagy állattal akad össze, akkor kész a borzasztó veszedelem.

E betegségből az ebet kigyógyítani teljes lehetetlenség és minthogy ebből az emberekre nézve is ki-

számíthatatlan szerencsétlenségek származhatnak, tehát minden eb tulajdonosnak szigorú erkölcsi kötelessége az ismertető jelenségek felett szorgosan és lelkiismeretesen őrködni s ha e jelenségeket bár a legkedvesebb állatján észlelné is, félretéve minden sajnálkozást és kiméletet, haladék nélkül agyon kell löni a beteg állatot; mert míg a betegség teljesen kifejlődik, addig végtelen szerencsétlenségek történhetnek miatta. De már az első gyanus jelnél tegyük zárt helyre vagy kötelékre az ebet és óvatosan érintkezzünk vele, más állatot meg semmi szín alatt se eresszünk közelébe.

Ha pedig az embert akár eb, akár más bármiféle állat megharapja vagy megsebesíti, azonnal sietni kell a sebet jól kimosni, lehetőleg erős fertőtlenítő szerekekkel, de legalább tiszta ecetes vízzel, mert számtalan eset fordult már elő, hogy ilyen jelentéktelen sebesülésből kapta meg az ember ezt a szörnyű állati betegséget. Pedig az ember tud ellene sikeresen védekezni, mert ha a fertőzés után hamarosan beojtják a veszett-ség szérumával, akkor megmenekül a betegségtől. Azért is a kit gyanus állat megmar, annak a hatóság ad igazolványt és azzal ingyen utazhatik fel Pestre a Pasteur-kórházba, a hol az ilyen betegetek gyógyítják.

A betegségek közé sorolom a **külső sérüléseket** is; ilyenek: a csonttörés, vágás, szúrás stb. A test bármely részén szenvedett csonttörést hideg borogatással és háborítatlan nyugalommal gyógyíthatjuk. A törött lábakon kötést alkalmazunk, hogy a törött részek külön-külön ne mozdulhassanak, s ugyancsak a nyugalommal segítjük elő a gyógyulást. Ilyenkor még az ételek közül is a legkönnyebbet (tej, tejes dara, leves) válogassuk, hogy az állatnak annál nagyobb nyugalmat biztosítsunk.

Ha kutyánkon nagyobb vágás vagy hasítás történt, akkor szájkosarat teszünk rá, egy vagy két segéddel lefogatjuk, a sebet kreolinos meleg vízzel jól kimossuk és házi cérnával vagy közönséges festetlen fehér

cérnával összevarrjuk, úgy azonban, hogy minden öltést külön átkötünk. Minden két centiméterre elég egy öltés. Egyébként a kutya testén keletkező minden közönséges sebekre nézve a gyakorlati szabály az, hogy a mit az állat a nyelvével elérhet, azt mi ne gyógykezeljük, mert a folytonos nyalás által ő legbiztosabban beheggeszti; a mit azonban el nem érhet, azt mossuk ki és kenjük be petroleummal, árnikával vagy kollódiummal, hogy elősegítsük a gyógyulást. De nyáron ez azért is szükséges, hogy a sebet megóvjuk a legyek ellen; télen pedig még kötést is alkalmazunk fölé és az állatot tartjuk meleg helyen, mert hideg időben a seb igen nehezen gyógyul és könnyen genyedésbe megy.

A külső sérülések között gyakoriak a **kolonc** (kölönc) által előidézett jelenségek is, a melyek csak ritkán ismertetnek fel és legtöbbször tévesen magyaráztatnak és kezeltenek. Ha ugyanis a kolonc közepén van láncra akasztva és mélyen lelóg az első lábakra, akkor a kutyanak könyökei dagadnak meg; ha pedig a kolonc a végén van láncra függesztve és hosszan lóg a földön, akkor a hátsó lábak csánkja és az alsó lábszárak dagadnak meg. Persze ez csak akkor történik, ha a vizsla a kolonc dacára is elcsavarog, pl. vad után, és az erőltetett futásban a kolonc verdesi a lábait. A daganatok néha hatalmas vízhólyagokká fejlődnek, melyek idővel belsőleg szívódnak fel, de mindenkor gyuladással vannak kapcsolatban; ennek dacára az állat nem jelez sem fájdalmat, sem betegséget. Ha vizslánkon ezt tapasztalunk, távolítsuk el a koloncot és hidegvizes borogatással enyhítsük a gyuladást, a mi a daganatot is lohasztja. Egyébként nincs szükség semmi más orvosságra; ez a baj magától elmúlik minden rossz következmény nélkül, ámbár néha csak hónapok múlva. Ha a hátsó csánkon igen nagy vízhólyag keletkeznék, azt tiszta, éles zsebkéssel vágjuk fel. Szükség esetén legcélszerűbb keresztben

függő koloncot alkalmazni, mely azonban legfeljebb 30 cm. hosszú láncon csüngjön a vizsla nyakszíján.

Gyakran látható jelenség az is, hogy a vadász-kutyának a farka vége ki van sebesedve. Ez a rövidszőrű vizslánál szokott történni, midőn kukoricásban vagy erdei cseplésben vadászva, farkukat az ideges lóbázás közben ide-oda verdesik. Ennek egyedüli orvossága a kurtirozás (stutzolás), a mit egyetlen rövidszőrű vizslánál sem szabadna elmulasztani. Legcélszerűbb e műtétet az 1—2 napos kölykőn ollóvágással foganatosítani, midőn is az minden egyéb hozzájárulás nélkül hamarosan begyógyul. Ha azonban később válik szükségessé a kurtirozás, akkor következőleg járunk el. Parázs közé teszünk egy darab lapos vasat, s míg az vörösizzóvá tüzesedik, azalatt a tűz közelébe hozatunk egy sima felületű fatuskót vagy kemény széket, egy kiselejtezett, de éles kést és egy fakalapácsot, a mit különben egy darab tüzelőfa is helyettesíthet. Aztán a tuskó vagy szék mellett a segédünk zsákba bujtatja a vizslát úgy, hogy a zsák száján csak a farka maradjon kint, melyet a töve közelében balkezben tartva a tuskóra helyez, míg az állatot térdei közé fogva, jobb kezével is féken tartja. Ekkor mi végig nyújtjuk a farkát, szemmértékre vesszük annak felét, s ott fölébe helyezve a kést, a kalapácscsal hirtelen lecsapjuk; most balkezünkkel rövidre fogjuk a visszamaradt részt, s annak vérző hegyét a tüzes vassal jól bedörzsöljük, hogy a vérzés teljesen elálljon. Ha a lesütést felületesen végezzük, akkor a messze kisugárzó hajszalereken az állat sok vért veszít és kénytelenek leszünk újra lesütni, a mi az állatnak nagy fájdalmat okoz; azért iparkodjunk már először tökéletesen végezni, a mi abban áll, hogy a tüzes vasat necsak hozzáüssük a csonkított farokhoz, hanem annak vérző végét köröskörül dörzsöljük meg vele. Így aztán néhány hét alatt teljesen begyógyul a sebhely, különösen nyári időben.

IV.

Záradék.

Ezen cím alatt még némely hasznos tudnivalókról kell szólanom.

Gyakran előfordul, hogy vizslánkkal távolabb helyre megyünk vadászni; ilyenkor vasúton vihetjük azt szabályszerű kutya jeggyel és pedig vagy a kutyaketrechben elhelyezve (a mozdony után következő kocsiban), vagy magunkkal a III. osztályon, vagy pedig szolgálával vitetjük szintén a harmadik osztályon; mert t. i. csakis ott szabad felnőtt ebeket vinni.

Erre nézve azt tanácslom, hogy a ki nem rendelkezik alkalmas szolgálával, az ne sajnálja olykor-olykor feláldozni kényelmét értékes állatja érdekében, s inkább utazzék ő is III. osztályon, hogysem vizsláját a kutyaketreche kényszerítse, hol az remegve és kínos gyötrellemmel viseli helyzetét, s azonkívül nagyon könnyen ragályos betegségekbe is eshetik a kutyaketrecek esetleges fertőzöttsége folytán.

Más eset az, midőn a vizslát szállítmány gyanánt adjuk fel bizonyos rendeltetési helyre. Erre nézve mindenekelőtt azt jegyzem meg, hogy ennek sem télen, sem pedig kánikulában nem szabadna történni, mert ilyenkor az állat nemcsak hogy rettenetesen szenved, de nagyon könnyen el is pusztul. A szállításhoz legalkalmasab a rácsos ajtóval ellátott deszka ketrec, szalmával és megerősített (rögzített) itató-edénnyel felszerelve; a ketrec olyan tágas legyen, hogy az állat kényelmesen felállhasson és megfordulhasson benne. Két oldalán egy-egy lécet kell hozzá szegezni, kiálló végekkel, hogy a ketrecet két ember kézben vihesse. A vasúton való szállítás mindig gyorsárúként történik; hosszabb útnál etetést és itatást is kérjünk a feladás-kor, a miért természetesen külön kell fizetni pár fillért. A vizsla elindításáról előre értesítsük a

címzettet. A ki pedig értesítést kap arról, hogy a vasuton vizsla érkezett a címére, az késedelem nélkül menjen érte lehetőleg személyesen, vagy értelmes megbizottat küldjön ki az átvétel végett, mert az állatot az elszállítás előtt a vasúti személyzet jelenlétében meg kell vizsgálni, hogy nincs-e valami feltűnő baja, nem-e beteg? Ez esetben ugyanis azonnal jegyzőkönyvet kell felvenni és aláíratni a vasútiakkal, hogy minden további eshetőségre meglegyen a biztos fedezet. A vasúton érkezett vizslát csak otthon és zárt helyen szabadítsuk ki a szállító ketrecből, mert már sokszor megtörtént, hogy az állomásnál kieresztett vizsla elszökött, vagy a vonat elgázolta; ezért aztán a szállító semmi felelősséggel sem tartozik.

Ismét másféle mozgósítása a vizslának az, midőn **pároztatás** (koslatás) céljából közelítjük azokat egymáshoz. Erre nézve az a szabály, hogy ha a két különböző nemű állat gyalog vagy kocsin összehozható, akkor a kant sohasem szabad a szukához vinni, mert az amúgy is hajlandó lévén a kējutazásra, máskor majd akaratumk ellenére is felkeresi azon helyet, a hol egyszer szukát talált; tehát mindig a szukát vigyük a kanhoz. Ha a közelítés vasúton történik, akkor persze mindegy, akármelyiket szállítjuk a másikhoz.

A ki pároztatás céljából saját felelősségére fogad gondjaiba idegen vizslát, az mindenekelőtt gondoskodik olyan helyiségről, a hol az állatokat kényelmes rabságban — esetleg elkülönítve — zár alatt tarthatja a koslatás egész idején. Ilyenkor aztán kettőzött figyelemmel gondozzuk a vizslákat. Lakóhelyük tiszta és szellős legyen; a hol fűteni nem lehet, ott télen vastagon almozzunk száraz szalmával; jó táplálékban, friss ivóvízben ne legyen hiány! Ha a szuka nagyon gorombán marná a kant, tegyük rá szájkosarat, különben pedig vigyázzunk arra, hogy a kan naponkint egyszernél többször ne fedezzen, azért is a fedezés után azonnal el kell őket különíteni. A

koslatás rendszeresen 10 nap alatt véget ér, de néha 15—20 napig is eltart, tehát tartsuk figyelemmel a szukát, nehogy fertőzés történjék holmi nem óhajtott kan által.

Tudnunk kell még azt is, hogy a tenyésztésre való, értékes vizslaszukát 18—20 hónapos kora előtt nem tanácsos kan alá eresztetni, mert a teljesen ki nem fejlődött szukanak első kölykei nem lesznek életképesek. Azért mondják azt általánosan, hogy a kutyának az első kölykeiből nem kell megtartani, mert tapasztalatból ismeretes, hogy azok többnyire értéktelen nyomorékok. Ugyanis a kutyánál a nemi ösztön már akkor megnyilvánul, midőn testi szervezetének fejlődésében még csak fele úton van. Mindennapos eset, hogy a vizsla egy éves kora előtt is megkölykedzik, holott csak két éves korában éri el teljes kifejlődését. Természetes tehát, hogy az ilyen időelőtti szülöttek nem lehetnek életrevalók s azokat már csak azért is el kell pusztítani, hogy az anyaszuka a szoptatás által továbbfejlődésében ne akadályoztassék.

A kölykedző szukát tartsuk száraz, védett helyen és tápláljuk jó ételekkel. A világra jött kölyköket legcélszerűbb már néhány napos korukban kiválogatni és a kiselejtezteket víz alá merítve, vagy valamely kemény tárgygyal koponyájára ütve elemészteni. Ha a szuka alatt egyet sem akarunk hogyni, akkor a kölyköket egyenkint szedjük el alóla úgy, hogy legalább 10—15 napig szívják az emlőit, mert az összegyülemlett sok tej könnyen emlőbetegséget okozhat; különben azt kézzel is ki lehet fejni (nyomogatni), ha esetleg arra szükség volna.

Biztos tájékozódás céljából megjegyzem, hogy a vizslaszuka az első párzás, befedeztetés napjától kettő hónapra kölykedzik. Csekély eltérések előfordulnak ugyan, azért leghelyesebb 60 napot venni számításba.

Ne feledkezzék meg egyetlen tenyésztő sem arról, hogy összepároztatás előtt ebeinek egészségi állapotát

alaposan megvizsgálja, mert egy idő óta a ragályos nemibetegség a kutyáknál is gyakran jelentkezik. S ha ezt idejekorán nem vesszük észre és nem gyógykezeljük, rövidesen az egész tenyészállomány áldozatul esik.

Továbbá figyelemre méltassuk azon körülményt is, hogy a párzás (koslatás) ideje alatt az ebek viselkedése a rendestől nagyon eltérően megváltozik. Különösen a kan keveset eszik, éjjel-nappal nyugtalan és nagyon ingerlékeny. Ilyenkor következetesen legyünk iránta türelmesek és elnézők, mert erőszakkal, gorbassággal akár a pusztulásba gyötörhetjük a szegény állatot, de sikert még sem érünk el vele. A koslató kan vizsla még a gazdáját sem respektálja elvakult szenvedélye közepette. Nem egyszer kaptam magam is érzékeny marást, midőn erőszakkal tiltottam el vizslámat a koslató szukától. Éppen azért figyelmeztetek mindenkit az óvatosságra. Legcélszerűbb a koslató vizslához megfelelő párt keresni és azzal éjjelre összezárni; nappal pedig külön-külön zár alatt tartani őket, természetesen alkalmas helyen és figyelmes gondozással.

Végül ismernünk kell azon módot is, mellyel előregedett, vagy esetleg gyógyíthatlan betegség miatt halálra szánt vizslánkat lehetőleg kínzás és hosszas szenvedés nélkül segíthetjük a rideg elmúlásba.

Vadász ember mindég fegyverrel oltsa ki kutyája életét és pedig két jó lövéssel. Szemközt sohasem szabad löni, csakis hátulról, kissé oldalvást állva. Az első lövést a fültőre irányítjuk 2—3 lépésről; midőn pedig az állat eszméletlenül összeroskad, akkor a második lövéssel a mellkas alsó felében lévő szívet és tüdőt roncsoljuk szét. Én sohase bizom másra e szomorú munkát, pedig olykor még a lelkem is megremeg a búcsúlövésekre. De úgy érzem, hogy a hűséges állat megérdemli utolsó gondomat, mellyel hozzá méltó szép és könnyű halált szerzek neki.

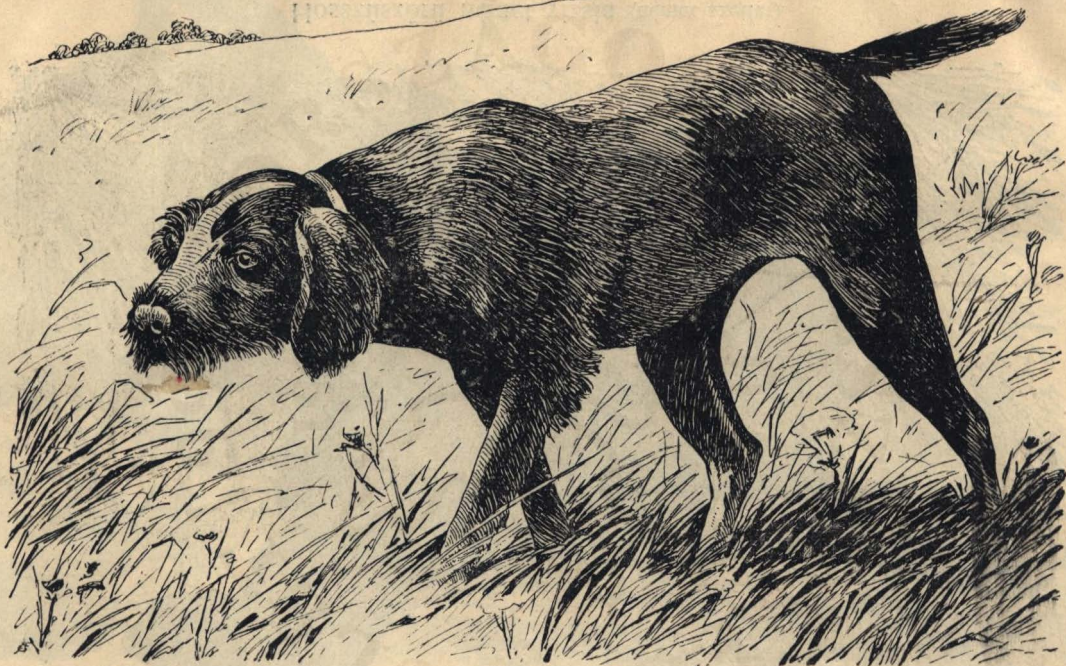
Ennyi mindent kell tudnunk és tennünk, ha a vadász-vizslával annak érdeme szerint és célunknak megfelelően foglalkozunk. Bizony nem kis feladat. A laikus méltán kételkedve fog hozzá, a modern tömegpuskás meg büszkén lekicsinyli az ebiállathoz fűzött e nagyzó bizakodást. Csak az igaz vadász tudja és vallja, hogy a sok fáradság és egyéb áldozat mind, mind dúsan kárpótolva lesz, midőn egy jó vizslával csendes magányban járja a határt.

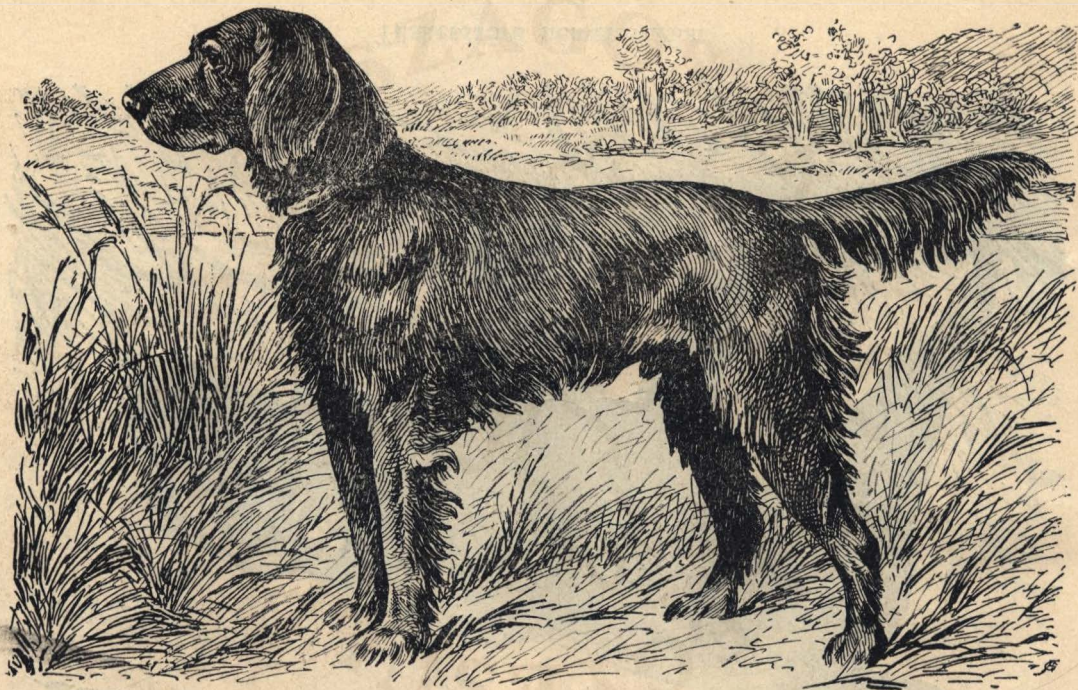
Jellegzetes vadász-vizsla képek.

Tájékoztató azoknak, a kik
gyakorlati ismeret hiányában
bizalom alapján kénytelenek
beszerezni a vadász-vizslát.

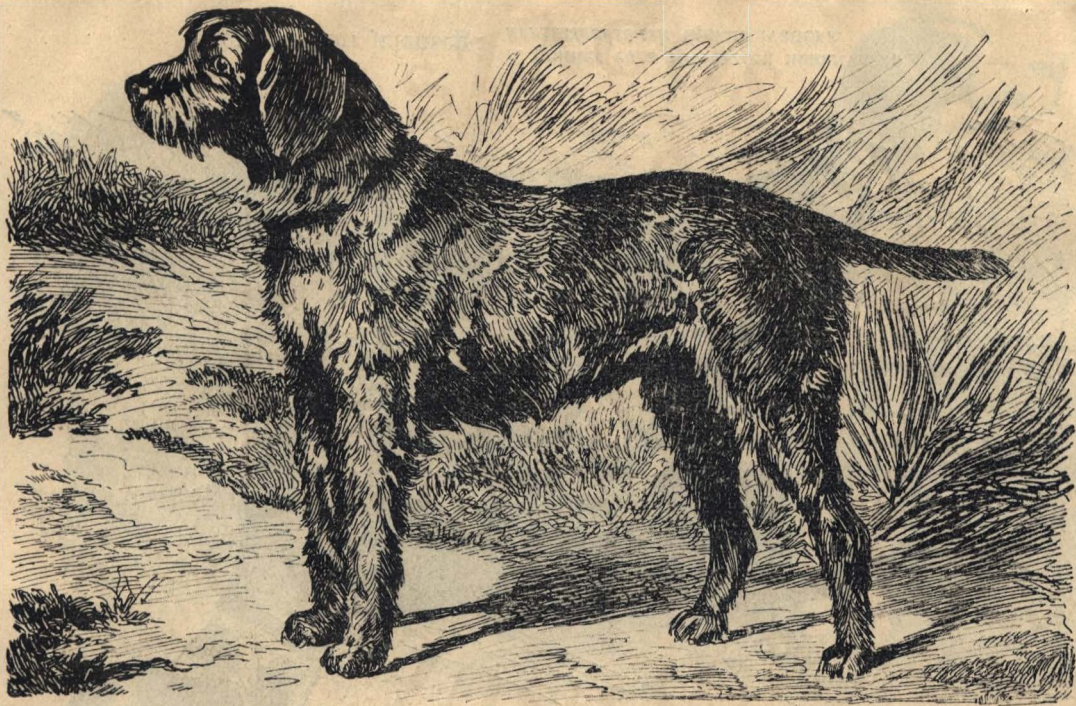

Tüskésszőrű német vizsla.

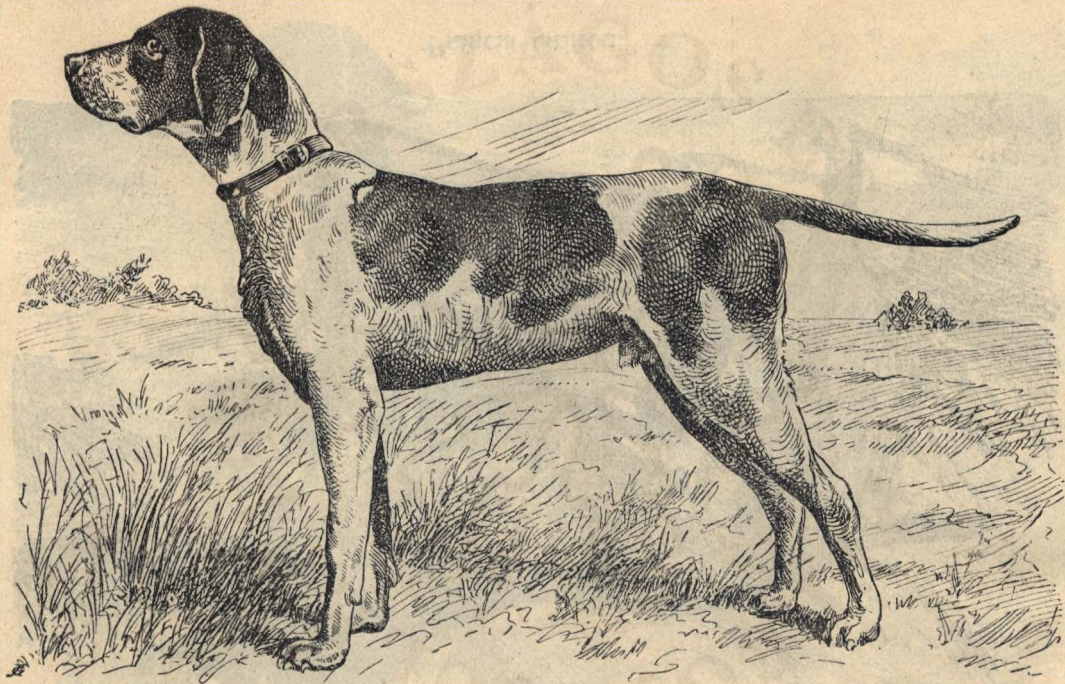

Hosszúszőrű német vizsla (német szetter).

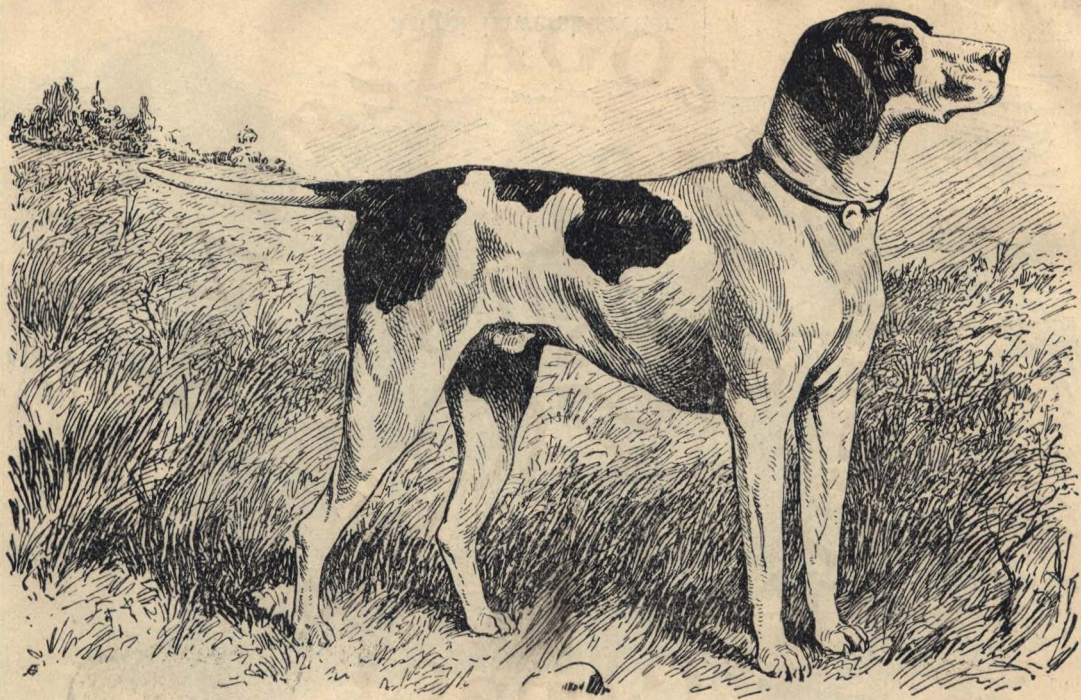

Francia Griffon.

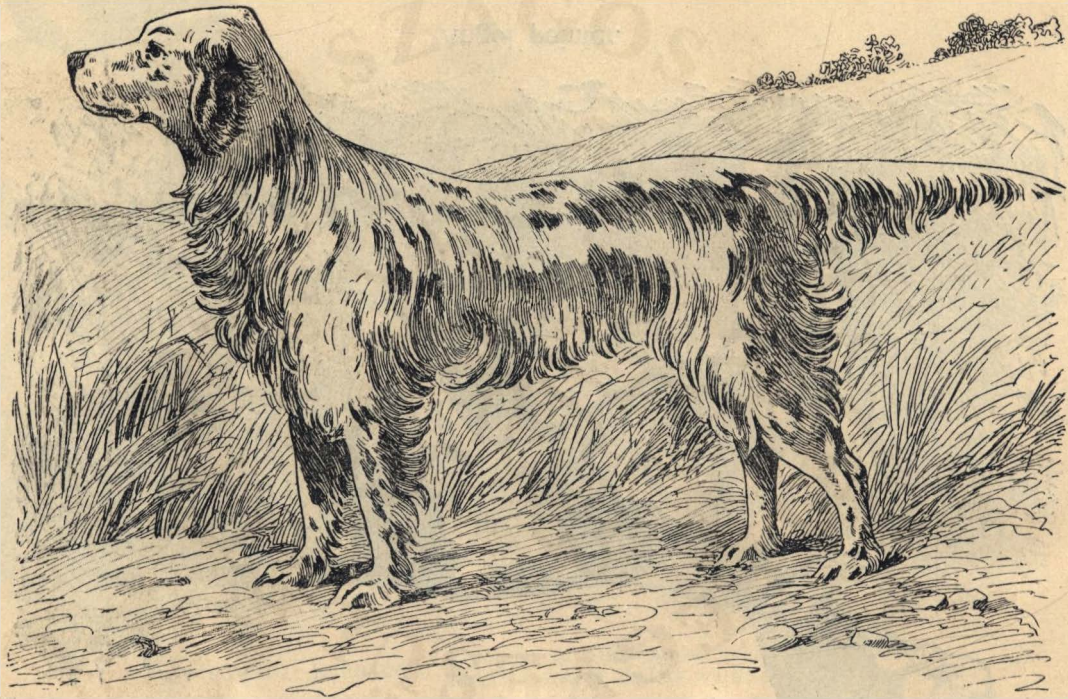

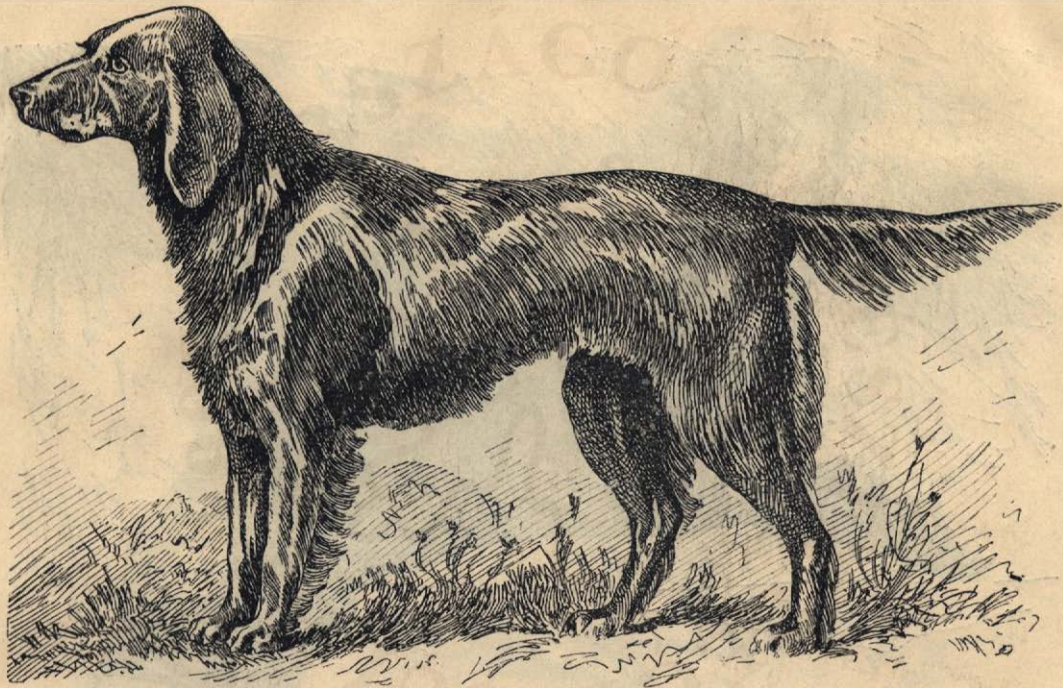
Egy gyakori jelenség: A pointer és a rövidszőrű németvizsla keresztezésének tipikus ivadéka.

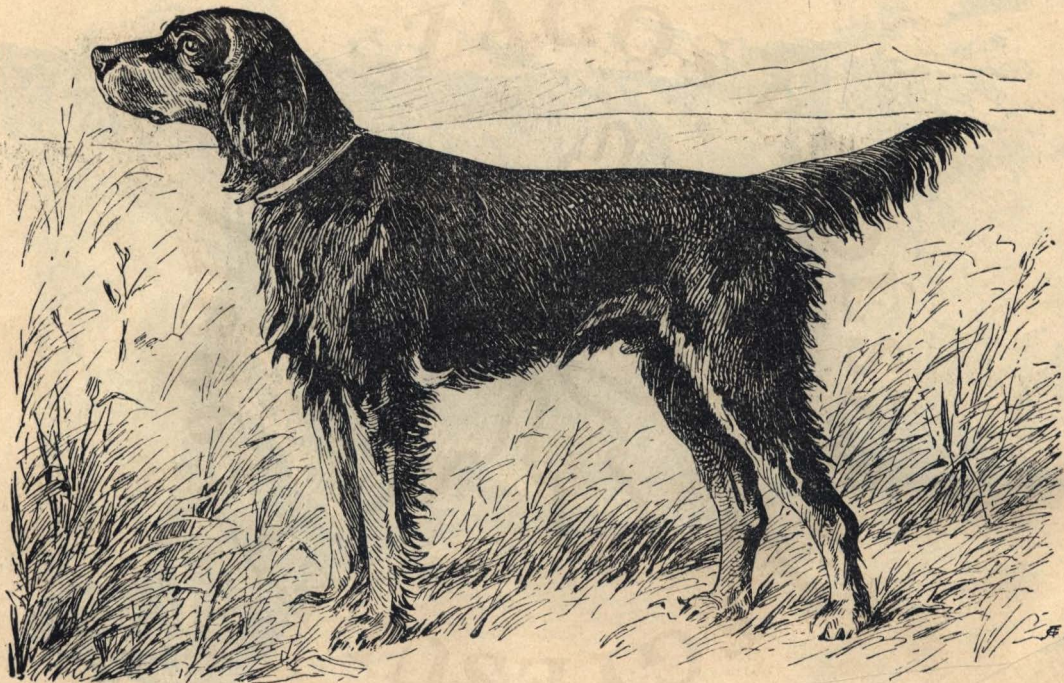
Angol pointer.

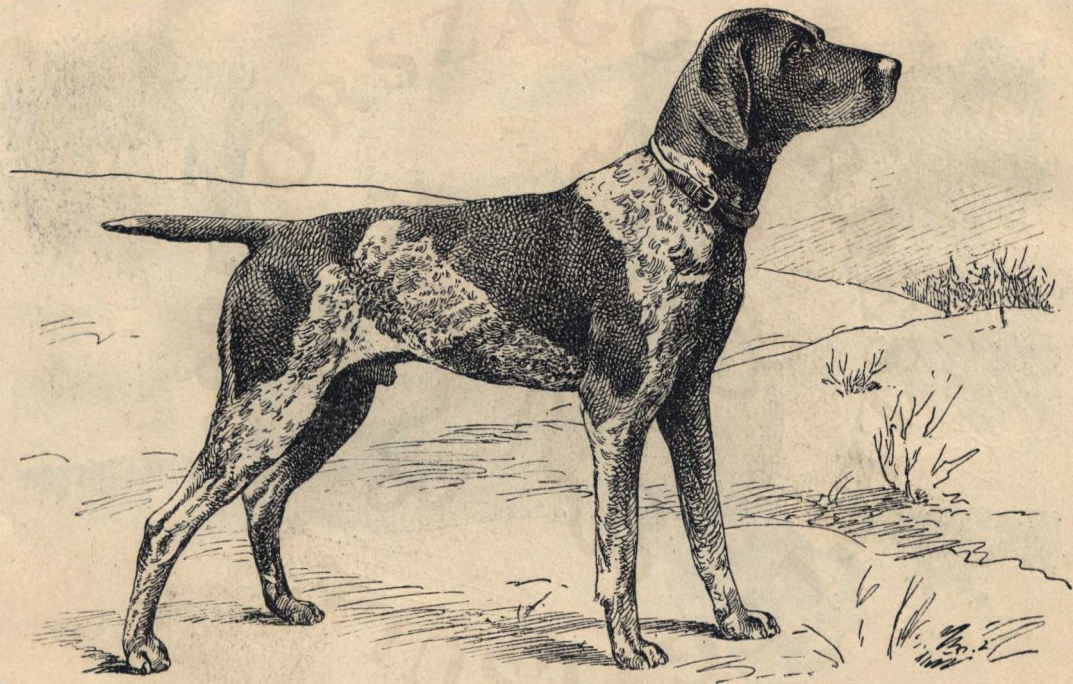
Angol Lawerak-szetter.

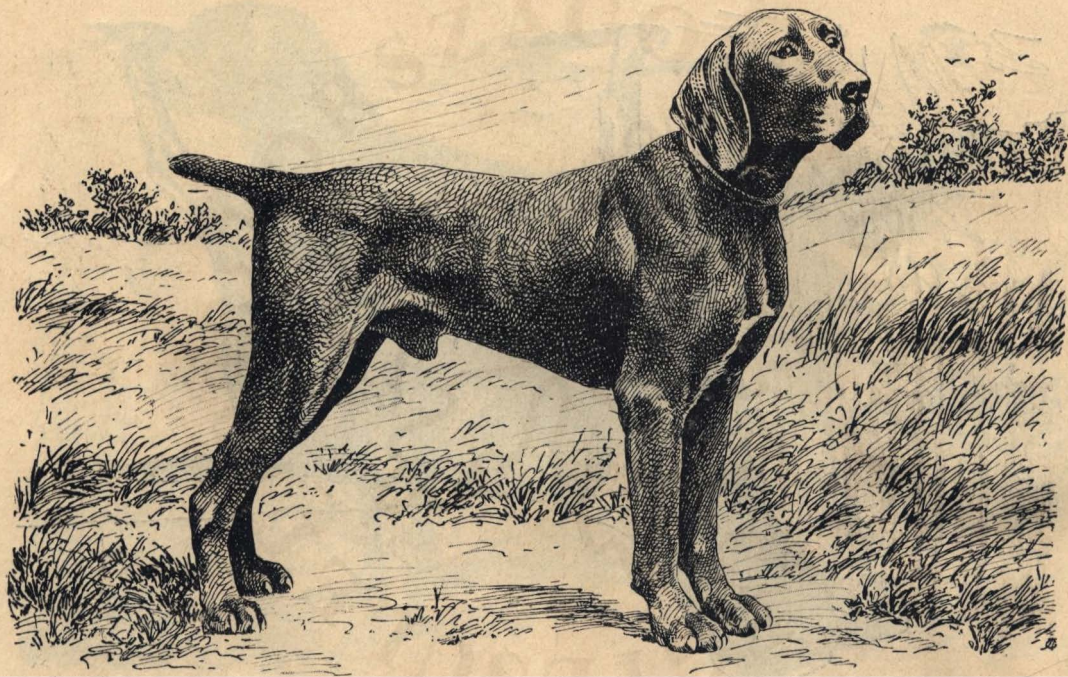
Ír-szetter.

Gordon-szetter.

Német lemgói vizsla.

Ó-német rövidszőrű vizsla.

